

Jaarverslag 2022

Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap

- Museum Joure
- Nationaal Landschap Zuidwest
Fryslân, bezoekerscentrum Mar & Klif
- NME-netwerk Groen Doen

Inhoudsopgave

Van het bestuur en directie	3
Museum Joure, daar maak je het!	5
Inleiding.....	6
Het jaar 2022 in vogelvlucht	6
Energieproblemen.....	6
Herinrichting balie en ruimtes koffie/thee-expositie.....	7
Verdwenen bomen.....	7
Uitgebreide collectie	7
Nieuwe aanwinsten uitgelicht.....	8
Een bijzonder project: restauratie Friese staartklok Ballonvaarder	10
Wisselexposities	14
Evenementen en activiteiten	14
Kinderen en scholen.....	15
Publieksontvangst	16
Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân / Ut Eigen Gea	18
Publiciteit en bezoekers	19
Sponsors en Vrienden van Museum Joure.....	19
In de planning.....	20
Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân.....	21
Nationaal Landschap Zuidwest-Fryslân.....	22
Bezoekerscentrum Mar en Klif.....	22
Educatie Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân	24
Communicatie Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân.....	26
Netwerk Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân	26
Aanjager Nationaal Landschap.....	28
Vlindertuin van Lemmer.....	28
Samenwerking: UITfestival.....	28
Want Groen moet je doen!	29
Ontstaan van Groen Doen.....	30
Groen Doen-aanbod in 2021-2022	30
Bijzondere activiteiten in 2022	30
Duurzaamheid.....	31
Organisatorische ontwikkelingen.....	32
Contacten partners	33

Contacten scholen.....	33
Netwerken.....	33
Bekendheid Groen Doen	33
Organisatie stichting Erfgoed, Natuur en Landschap	35
Het bestuur	35
Medewerkers per 31/12/2022.....	35
Vrijwilligers.....	36
Enquête medewerkers en vrijwilligers	37
Financiën.....	38
Subsidies en sponsors	38
Bijlage 1. Aanwinsten.....	41
Bijlage 2. Een beknopte geschiedenis van Museum Joure	46
Bijlage 3. Jaarverslag Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân (HWS) 2022	47
Bijlage 4. Bezoekers Museum Joure	50
Bijlage 5. Jaarverslag Vlindertuin Lemmer 2022	52
Bijlage 6. Verslag Gaasterlandse Natuurweek 2022.....	53
Bijlage 7. Overzicht deelname Groen Doen voorgaande jaren.....	55
Bijlage 8. Werkzaamheden t.b.v. VVV Waterland van Friesland	58
Bijlage 9. Sponsors	60
Bijlage 10. Kritische Prestatie Indicatoren	61
Bijlage 11. Social Return on Investment (SROI)	63

Van het bestuur en directie

Als directeur van stichting Erfgoed, Natuur en Landschap mag ik op deze plek altijd terugkijken op het afgelopen jaar. Een moment om stil te staan bij alle veranderingen die er in zo'n jaar plaatsvinden. Ik neem u aan de hand van een aantal thema's mee.

Coronamaatregelen

Het jaar 2022 was een jaar waarin we van een coronalockdown gingen naar een situatie waarin we (bijna) geen rekening meer met het coronavirus hoefden te houden. Op 26 januari mochten we de deuren weer openen. In eerste instantie golden nog wel de nodige voorzorgsmaatregelen, zoals een beperkt aantal bezoekers en het dragen van mondkapjes. Gelukkig was ons publiek meestal zeer meewerkend. De beperkingen konden we in het voorjaar in stapjes achter ons laten. In de zomer van 2022 was de situatie wat betreft de corona bijna weer als vanouds.

Energieproblemen

In de zomer van 2022 kregen we bij Museum Joure te maken met een enorme stijging van de energielasten. Door de vele monumentale en ongeïsoleerde panden gebruikte het museum altijd al veel energie en waren de energielasten altijd al hoog. Maar toen in juli 2022 het lopende energiecontract was afgelopen, dreigden de energielasten op te lopen tot ca. € 95.000. De tweede helft van 2022 hebben wij veel tijd gestoken in het bezuinigen op het energiegebruik. Eenvoudig te realiseren maatregelen hebben wij zelf doorgevoerd. Door deze maatregelen kunnen wij het energiegebruik beperken, maar desondanks zijn de energiekosten toch veel hoger dan begroot. We verwachten dat de gemeente vanuit het noodfonds ons extra zal ondersteunen om deze lastige periode door te komen. Gelukkig heeft stichting Kofschip aangegeven dat zij een aantal van hun panden gaan verduurzamen, zodat het energiegebruik structureel verlaagd kan worden. Bij Bezoekerscentrum Mar en Klif was de situatie gelukkig veel stabiel, aangezien ons contract daar doorloopt tot het voorjaar van 2023.

Herinrichting bij Museum Joure

Na een lange periode van voorbereiding zijn we in het voorjaar van 2022 begonnen met de realisatie van de herinrichtingsplannen voor vier van onze museum panden. We gingen van start met het opnieuw inrichten van de entree. Een flinke klus, omdat het museum natuurlijk ondertussen ook gewoon geopend was. Uiteindelijk is het resultaat heel mooi geworden, een frisse en ruimtelijk ogende entree en een gezellige personeelsruimte met veel handige kastruimtes. De uitvoering van de rest van de plannen – het opnieuw inrichten van de presentaties over DE/koffie en thee in de verschillende panden – hebben we opgeschort in verband met de energieproblematiek. Deze presentaties zijn namelijk allemaal in monumentale ongeïsoleerde gebouwen. Als de verduurzaming van deze gebouwen klaar is (naar verwachting zomer 2023), kunnen we de herinrichting afronden.

Aanjager Nationaal Landschap

Rondom het Nationaal Landschap was één van de grootste veranderingen dat we – met steun van de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân en van provincie Fryslân – een aanjager Nationaal Landschap hebben kunnen aanstellen. Zij is voortvarend van slag gegaan met het onderzoeken van de kansen om een impuls te geven aan het Nationaal Landschap. We verwachten dat zij in de loop van 2023 tot een gedragen plan van aanpak kan komen.

Volop vraag van scholen naar aanbod Groen Doen

Na alle jaren waarop uitjes met schoolgroepen door corona beperkt werden, merken we vooral in het najaar van 2022 dat de vraag weer sterk toeneemt. Bijna alle basisscholen in beide gemeenten zijn lid van Groen Doen en maken volop gebruik van het aanbod.

Steun

Al met al was het een jaar waarin veel gebeurde, waarbij we zo flinke stappen vooruit konden zetten, maar we soms ook pas op de plaats moesten maken. Meer informatie hierover is te lezen in het vervolg van dit jaarverslag. Het was fijn te merken dat we in deze onzekere tijden steeds weer mogen rekenen op de steun van heel veel vrijwilligers en natuurlijk onze sponsors en vrienden. Dat geeft een goed en vertrouwd gevoel.

Museum Joure, daar maak je het!

Inleiding

Museum Joure is onze locatie met de meeste panden. Op 1 juli 1976 opende de voorganger van Museum Joure, stichting Johannes Hesselhuis, de deuren in het voormalige pakhuis van Douwe Egberts aan de Geelgietersstraat. Door de tijd heen breidde het museum zich langzamerhand uit. Nieuwe panden, collecties en taken werden aan het museum toegevoegd. Museum Joure bestaat nu uit tien prachtige, meest monumentale gebouwen, gelegen in een fraaie museumtuin aan een oude kade.

De gebouwen zijn een essentieel deel van het verhaal dat Museum Joure vertelt, het verhaal hoe kleine ambachtelijke bedrijven zich in de afgelopen eeuwen ontwikkelden, zoals Douwe Egberts en Keverling. In de tentoonstellingszalen is het verhaal verder uitgewerkt in een aantal vaste presentaties. Naast de historie van Douwe Egberts en Keverling vertelt het museum hier ook de geschiedenis van de klokmakers, de zilver- en goudsmiden, de koperslager en het drukkersvak. In onze marketing profileren wij het museum sinds een aantal jaren als 'het museum van het maken'. Een propositie waarin al deze verhalen en collecties samen komen.

Het jaar 2022 in vogelvlucht

Het jaar 2022 was het derde jaar met corona-beperkingen. Wij begonnen het jaar weer met een lockdown, gelukkig duurde deze relatief kort. Op 26 januari mochten we de deuren weer openen, uiteraard nog wel met de nodige voorzorgsmaatregelen, zoals een beperkt aantal bezoekers per vierkante meter (en verplicht reserveren), het dragen van mondkapjes, het tonen van een corona-QR-code, etc. Gelukkig was ons publiek meestal zeer meewerkend en leidde het maar heel soms tot vervelende situaties.

De beperkingen in verband met corona konden we in het voorjaar in stapjes achter ons laten. Een fijn en soms ook wel wat onwerkelijk gevoel. Van heel strenge maatregelen gingen we in een paar maanden naar een situatie waarin (bijna) alles weer kon.

Energieproblemen

In februari 2022 viel Rusland buurland Oekraïne in. Dit leidde tot een enorme stijging van de prijzen voor gas en elektra. Dat raakte ook Museum Joure. Door de vele monumentale en ongeïsoleerde panden gebruikte het museum altijd redelijk veel energie en waren de energielasten altijd al hoog (in de voorgaande jaren vaak rond de € 35.000 a € 40.000). Toen in juli 2022 het lopende energiecontract was afgelopen, bleken de energielasten bij ongewijzigd gebruik op te lopen tot ca. € 95.000.

De tweede helft van 2022 hebben wij veel tijd gestoken in het bezuinigen op het energiegebruik. Eenvoudig te realiseren maatregelen hebben wij zelf doorgevoerd, bijvoorbeeld het plaatsen van deurdrangers (gedeeltelijk gefinancierd door de stichting Wassenbergh-Clarijs-Fontein), het verlagen van de temperatuur in de cv's, etc. Ook hebben wij de temperaturen in de ruimtes met vaste presentaties flink verlaagd (van 18 graden naar 15 of 14 graden). Dat is qua binnenklimaat eigenlijk te koud en we zien dan ook dat de luchtvochtigheid in de panden aan de hoge kant is, met het risico van schimmelvorming.

Door deze maatregelen kunnen wij het energiegebruik beperken, maar desondanks zijn energiekosten toch veel hoger dan begroot. We hebben de gemeente in meerdere brieven en overleggen om hulp gevraagd, tot nu toe heeft dat nog niet tot een oplossing geleid. We hopen dat dit de komende maanden toch nog gebeurt.

Met stichting Kofschip zijn wij in overleg over het verduurzamen van een aantal van hun panden, nl. het Johannes Hesselpakhuis (grote pakhuis), het Keverlingpakhuisje (kleine pakhuis) en het geboortehuisje. We hopen dat in de loop van 2023 te kunnen realiseren. De gemeente wil helaas voor hun panden nog niet een dergelijk traject in gaan.

Herinrichting balie en ruimtes koffie/thee-expositie

In het voorjaar van 2022 zijn we begonnen met de realisatie van de herinrichtingsplannen voor vier van onze museum panden, nl. het entreegebouw, het grote pakhuis (Johannes Hessel Pakhuis), het kleine pakhuis (Keverling-pakhuis) en het geboortehuisje. We gingen van start met het opnieuw inrichten van de entree, inclusief een nieuwe balie, een kastenwand en een nieuwe ruimte voor medewerkers en vrijwilligers. Een flinke klus, omdat het museum ondertussen ook gewoon geopend was. Toen de entree helemaal leeg gemaakt was, moesten de balievrijwilligers zich zelfs een paar weken redden met een geïmproviseerd balietje in het grote pakhuis. Uiteindelijk is het resultaat heel mooi geworden, een frisse en ruimtelijk ogende entree en een gezellige personeelsruimte met veel handige kastruimtes.

De uitvoering van de rest van de plannen – het opnieuw inrichten van de presentaties over DE/koffie en thee in de verschillende panden – hebben we opgeschort in verband met de energieproblematiek. Deze presentaties zijn namelijk allemaal in oude, monumentale gebouwen, waar het energieverlies groot is. In afwachting van de besluitvorming van het Kofschip over verduurzaming van deze panden, hebben we de herinrichting stil gelegd. We hopen dat we eind 2023 dit toch afgerond hebben.

Verdwenen bomen

In 2022 gebeurde er ook van alles met bomen. In februari waaiden tijdens een flinke storm twee bomen uit de tuin van de burens om, over de straat en tegen ons grote pakhuis aan. Dat gaf uiteraard veel ‘gedoe’, maar gelukkig was er vrijwel geen schade aan het pand. Op een andere plek namen we zelf het initiatief om een boom weg te halen. Na decennia moest helaas dit jaar de kastanjeboom in de tuin van pand 99 gerooid worden. De boom was dusdanig aangetast, dat het volgens de ‘bomendokter’ niet verantwoord was deze te laten staan.

Uitgebreide collectie

Museum Joure heeft een uitgebreide collectie. Een deel van die collectie is in het museum te zien en een deel is ondergebracht in het depot in de voormalige evenementenhal. Dat pand is van de gemeente en bekend is dat het pand op termijn afgestoten wordt. Wij zullen dan een andere locatie moeten zoeken. Mogelijk moeten we dat proces wel versnellen. Door lekkage is de ruimte een tijd lang te vochtig geweest, met schimmelvorming als gevolg. Momenteel wordt de vochtigheid beperkt door continue elektrische ventilatie en luchtontvochtigers, maar dat heeft flinke gevolgen voor ons energiegebruik.

Het klimaat (temperatuur en relatieve vochtigheid) in de verschillende expositie- en depotruimtes wordt continu gemeten en eventueel zo nodig ont-/bevochtigd. Het meten gebeurt met dataloggers die met behulp van de Wassenbergh-Clarijs-Fonteinstituting zijn aangeschaft. Ook zijn op sommige plekken ontvochtigers geplaatst. Het realiseren van een stabiel en voldoende droog binnenklimaat blijft in de verschillende panden echter een probleem, zeker nu wij noodgedwongen de temperaturen lager hebben ingesteld. Dat brengt risico voor de collectie met zich mee.

Het museum neemt beperkt nieuwe objecten aan, bijvoorbeeld stukken die leemtes in de collectie kunnen aanvullen. In de bijlage is een overzicht van de nieuwe objecten opgenomen. Alle nieuwe aanwinsten komen in de 'registratiestraat' van onderzoek, nummeren, fotograferen, invoeren in Adlib en tijdelijke bestemming. Dit jaar zijn er in de collectie weer verschillende puzzeltjes opgelost met objecten die onvolledig of tot dan toe met onbekende herkomst getraceerd zijn. Het registreren blijft een continue proces.

Museum Joure heeft een conservator in vaste dienst, die exposities samenstelt en het beheer en de registratie van de collectie onder haar hoede heeft. De collectie vraagt veel tijd en aandacht, dat binnen de vaste formatie moeilijk te realiseren is. Fijn is dat Museum Joure met behulp van een bijdrage van het Mondriaanfonds tijdelijk een collectiemedewerker onderzoek en tentoonstellingen heeft kunnen aanstellen en samen met vier andere musea ook een collectiemedewerker beheer en registratie, die afwisselend bij de 5 musea aan de slag ging. Beide zijn in november 2021 begonnen en we hebben in 2022 flink van hun aanwezigheid geprofiteerd. De collectiemedewerker beheer en registratie heeft de objecten in koffie/thee-presentatie helemaal nagelopen. En de medewerker onderzoek en tentoonstellingen werkt aan de selectie van objecten en het schrijven van teksten voor de herinrichting van de koffie/thee/DE-presentaties en aan het opschonen van de drukkerij.

Nieuwe aanwinsten uitgelicht

Een bescheiden aantal nieuwe objecten zijn toegevoegd aan onze collectie. Daarnaast zijn er foto's, documenten, en ander beeldmateriaal binnengekomen. Een klein aantal aanwinsten lichten we hieronder uit.

Paaschwensch van Wiebe Tjitses de Boer aan zijn vader, 1836

Deze sierlijk gekalligrafeerde en ingekleurde wensbrief met een paasvers is van de Jouster Wiebe Tjitses de Boer. Sierlijke beginletters en een versiering van een vogel uit één lijn is gekalligrafeerd met de kroontjespen. Het nette en sierlijke schrijven was in die tijd het werk van de (hoofd)onderwijzer. Zo zijn er Paaswensen, Kerst- en Nieuwjaarswensen uit die tijd bekend. Deze wensbrief begint met: Aan Mijnen Waarden Vader. Onderaan eindigt de wens met: Uw Gehoorzame Zoon Wiebe Tjitses de Boer, 1839

2022-38

Deelnamecertificaat Bevrijdingsfeesten Joure, 1945

Dit deelnamecertificaat is een ontwerp van Roel Otter, tekenaar, decoratieschilder en klokkenschilder. Gemaakt ter herinnering aan de Bevrijdingsfeesten Joure en gedrukt door Haskerland N.V.. Op een getekend vaandel met krullen en bloemen de tekst: Ter herinnering aan de deelname gecostumeerde optocht bij het bevrijdingsfeest op 16-17 mei 1945 te Joure. Aangeboden door de feestcommissie. De Vlecke Jouwer. Boven het vaandel prijkt de Jouster Toer. Onder het vaandel het wapen van de vlecke met de haverschoof en zes eikels.

2022-48

Beschilderd tegeltje met voorstelling van twee duikende mannen, 1944

Beschilderd vierkant tegeltje naar ontwerp van de Jouster Marten Buis met voorstelling van twee duikende mannen in een cirkel. Erboven de tekst: Duiken is zwaar en onder de cirkel de tekst: Dus helpt elkaar. In de hoeken de jaartallen 1940, 1941, 1942 en 1943, beschilderd door onderduikers. Links van de cirkel 19 en rechts 44.

Deze tegels werden door onderduikers geschilderd, vaak als tijdverdrijf, en soms verkocht. Het geld kwam ten goede aan de onderduikers.

2022-50

Ideeënbus Douwe Egberts, 1977

De ideeënbus bij Douwe Egberts bestaat al sinds 1955. In 1977 krijgen de ideeënbussen een nieuw gezicht. Meer levendig. Zo hoopt de ideeënbuscommissie het belang van het indienen van ideeën voor verbeteringen in het bedrijf nog beter onder de aandacht te brengen. Speciale formulieren kunnen hiervoor ingevuld worden. De beste ideeën worden beloond met een geldbedrag. Het museum heeft wel de bus maar is nog op zoek naar originele formulieren van rond 1977.

2022-58

Ingelijste kaart Doniawerstal uit Eekhoff atlas, 1850

Ingelijste kaart van Doniawerstal anno 1850. Verschenen in de Nieuwe Atlas van Friesland, uitgegeven door W. Eekhoff te Leeuwarden. In onze Drukkerijcollectie zit de originele kopergravure van de kaarten uit de Eekhoffatlas, waaronder die van Doniawerstal.

Doniawerstal is tot 1984 een zelfstandige gemeente geweest met als hoofdplaats Langweer. Daarna is het opgegaan met Haskerlân in de gemeente Skarsterlân en nu vallen deze gemeenten onder het grotere De Fryske Marren.

2022-79

Een bijzonder project is de restauratie van een geschonken Friese staartklok, waarover onze conservator het verslag op de volgende pagina's heeft geschreven.

Een bijzonder project: restauratie Friese staartklok Ballonvaarder

Museum Joure krijgt veel Friese klokken aangeboden. Vaak de 'gewone' staartklok die in de toptijd, halverwege de negentiende eeuw, massaal wordt gemaakt. Soms zitten er bijzondere klokken bij, met bijvoorbeeld een bewegend tafereel.

Zo ook deze klok met ballonvaardersmechaniek, een mooi en geliefd schouwspel. De heteluchtballon is een uitvinding van de Franse broers Joseph en Jacques Montgolfier. Vanaf 1783 zijn er vele ballonvaarten gelukt en mislukt. De klokkenmakers zullen rond dit nieuwe fenomeen inspiratie hebben gekregen om naast alle boerentaferelen, Bijbelse voorstellingen een nieuw mechaniek te maken waarbij een luchtballon opstijgt en daalt.

Nieuwe aanwinst

Bij het aanbod van een ballonvaardersklok word ik altijd enthousiast, ook al heeft het museum al twee hangen. Ballonnen en Joure gaan heel goed samen. Op de foto lijkt het een aardige klok, zo rond 1810, maar bij binnenkomst is het even schrikken....

Wat een toestand!

Een deel van de iepen kast zit vol houtwormgaten, achter het glas van de dubbele kap zitten plaatjes uit een boek en het hele mechaniek van luchtballon, mannetje en vrouwtje en venster ontbreken. Maar om ook positief te zijn: de wijzerplaat is echt subliem mooi beschilderd!

De wijzerplaat en het uurwerk is bekeken door klokkenkenners. Peter Appelfhof, klokkenschilder, komt dan met het voorstel om de klok te herstellen, zo'n mooie wijzerplaat verdient het om weer functioneel te zijn. Zo start het educatieve project om deze klok te herstellen!

Met een bijdrage van de Vrienden van Museum Joure en de KVN (werkgroep Friese klokken) gaan vrijwilligers, met vakmanschap in schilderwerk, houtwerk, uurwerken en mechanieken, aan de slag. Alles, van het uit elkaar halen tot het herstellen van de kast, het maken van het uurwerk en mechaniek en het schilderen wordt vastgelegd.

De makers

De kast gaat naar Roel Jelsma. Hij haalt de slechte vermolmden stukken eruit, herstelt wat nog mogelijk is en maakt bij wat ontbreekt. Het uurwerk en wijzerplaat is in goede handen bij Peter Appelhof. Waardering voor het werk van de uurwerkmaker krijg je pas goed als je ziet hoeveel werk dit kost om alle tandwielen en rondsels weer tot een lopend geheel te krijgen. Het uurwerk is eerder ondeskundig onder handen genomen blijkt uit het vele soldeerwerk en aanpassingen. Misschien destijds

ook de reden om in alle kwaadheid het hele mechaniek maar te verwijderen?

De wijzerplaat heeft een grote schoonmaakbeurt. Het tafereel van de mensen die de ballon nakijken is goed bewaard en echt schitterend tot in detail geschilderd. Je ziet de glans in de ogen van de toeschouwers en zelfs de kleinste grassprietjes. Daar hoeft alleen de gele vernislaag verwijderd. Op de wijzerplaat is meer schoonmaak nodig en achter de dikke klodders goudverf komt een mooiere beschrijving tevoorschijn.

Gooitzen Sipma gaat zich buigen over het mechaniek van de ballonvaardersklok. De stijgende en dalende luchtballon, het heen en weer bewegen van het mannetje en het vrouwtje en het kereltje achter het open venstertje. Hiervoor moet alles nieuw gemaakt worden. Dat betekent o.a. tandwielen draaien, poppetjes zagen en draad buigen.

Leuke ontdekkingen

Bij het demonteren van alle onderdelen van de klok doen we aardige ontdekkingen die je normaal gesproken nooit zult zien.

Initialen op uurwerkplankje kast: bij het verwijderen van de wijzerplaat ontdekken we op het plankje links

een I en rechts iets van een onduidelijke K.

Achterkant slingerstuk: in het lood van het slingerstuk, voorstellende Vadertje Tijd, zien we in sierlijke letters *DJT*, 1815 en iets van een monogram *IHK*. *DJT* verwijst vermoedelijk naar Douwe Jelles Tasma, een bekende Grouster uurwerkmaker die misschien dit slingerstuk heeft geleverd. 1815 kan de datering zijn en *IHK* is ons tot op heden onbekend.

Wijzerplaat centrumbeschildering: in het midden van de cijferring verschijnt bij het schoonmaken in de draperie een tekst. Helaas is het zo goed als onleesbaar maar we ontcijferen iets van I of J H K en On? Eronder Vollenhove en vermoedelijk een jaartal beginnend met 18.. .

Het is allemaal vastgelegd maar omdat dit gedeelte echt bijgeschilderd moest worden is besloten dit weer achter een verflaagje te laten verdwijnen. Deze ontdekkingen laten wel zien dat kast, uurwerk en wijzerplaat allemaal bij elkaar horen en origineel zijn.

Met heel veel geduld en echt heel veel tijd hebben de vrijwilligers de klok uiteindelijk tot een 'gesamtskunstwerk' gemaakt. De gerestaureerde kast, het mechaniek, het uurwerk, de wijzerplaat en klokkenbeelden, zijn na ieders bijdrage weer samengebracht. Alle stappen zijn gedocumenteerd en met dit project hebben we een prachtige Friese staartklok met ballonvaardersmechaniek en een prachtig verhaal!

De klok hangt in Museum Joure, links van de schouw tegenover de centrale balie VVV/Museum Joure. Neem gerust een kijkje. Hier is het verhaal en maakproces van de klok op een scherpje te volgen.

Margreet van der Zee, conservator

Wisselexposities

Normaal gesproken organiseren we in Museum Joure ieder jaar een afwisselend programma met tijdelijke exposities. Dit jaar verliep dat wat anders, omdat we dachten dat we die ruimte zouden moeten gebruiken als 'opslag' tijdens de herinrichting. Toen de herinrichting werd uitgesteld, hebben we in de zomer van 2022 alsnog gezocht naar goede wisselexposities. En met hulp van enkele externen is dat zeker gelukt.

- Vanaf 23 juni t/m 11 september 2022 organiseerde Stichting Keunst en Keur in de expositieruimte van het Museum Joure een zomertentoonstelling. Twee kunstenaars uit geheel verschillende disciplines lieten hun werk zien: Nantsje Vonk-Rienstra (Vught) met een gemengde techniek van fotografische beelden en zeefdruk. Ook was er werk van zilversmid Harm Bron te zien, inclusief een aantal hoed objecten, gepresenteerd op hoeden van Hillegonda Hoogvliet. De expositie werd deels verlengd t/m 30 oktober, waarbij het werk van Nantsje Vonk -Rienstra plaats maakte voor het werk van de Joster schilder Walter de Graaf.
- Vervolgens was van 10 december t/m 5 maart 2023 de blikkenexpositie van Geert Hof in Museum Joure te zien. Hij heeft door de jaren heen honderden blikken en andere kruideniersverpakkingen verzameld, afkomstig van meer dan 75 Friese bedrijven. Het zijn prachtig vormgegeven kunstwerkjes. Een prachtig deel van zijn collectie is van 10 december t/m 5 maart te zien bij Museum Joure. De tentoonstelling biedt een uniek kijkje in de wereld van reclame-uitingen.

Evenementen en activiteiten

Gelukkig lukte het in 2022 weer om in Museum Joure weer een flink aantal activiteiten te organiseren. In eerste instantie nog voorzichtig, vanwege de coronamaatregelen. In het najaar was er gelukkig weer veel meer mogelijk. Op deze plek een kort overzicht.

- *Voorjaarsvakantie.* Museum Joure doet in de voorjaarsvakantie altijd mee aan het project 'Help pake en beppe de vakantie door'. Dat was ook in 2022 het geval. Van dinsdag 22 t/m vrijdag 25 februari konden kinderen aan de slag met het maken van hun eigen klok óf met het Oan it wurk-kistje door het museum.
- Van 15 t/m 18 april organiseerde de afdeling Histoarysk Wurkferbân in It Kofjelokaal van Museum Joure een programma over de Tweede Wereldoorlog in Haskerland en de daaropvolgende bevrijdingsfeesten. Het bestond uit een door het HWS samengestelde film over de Tweede wereldoorlog en een expositie. Rode draad in de documentaire is het dagboek van melkboer Piet Hoekstra die als jongetje de oorlog meemaakte en vijf jaar lang dit dagboek bijhield. Er kwamen veel bezoekers op deze vertoning af (totaal ca. 350).
- Tijdens de *Nationale Museumweek* van 5 t/m zondag 10 april was het thema 'Open je wereld'. In deze week waren er iedere dag om 14.00 en 15.00 themarondleidingen door de wereld van Douwe Egberts. De rondleiders vertelden mooie verhalen over dit wereldwijd opererende bedrijf en namen de bezoekers mee door de panden van Museum Joure, ook naar plekken waar je normaal niet in mag. De activiteit trok veel bezoekers en was zeker een succes.
- *Meivakantie Maakfabriek.* Van dinsdag 3 t/m vrijdag 6 mei was er weer een Maakfabriek in Museum Joure. Deze vakantie stond het maken van een zelf ontworpen en gedrukte vlaggenlijn op de planning.
- *Rondleiders vertellen over de rijke geschiedenis van Joure* Traditiegetrouw staan juli en augustus rondleiders en demonstratiegevers op iedere donderdagmiddag klaar om over de

bijzondere geschiedenis van de bedrijvigheid in Joure te vertellen en demonstraties te geven. Ook in 2022 was dat weer het geval.

- *ZomerMaakfabriek*. De hele zomervakantie (van 9 juli t/m 4 september) stond in Museum Joure iedere dag de ZomerMaakfabriek klaar. Dat is een doe-programma voor kinderen, met als thema 'Kijk met de blik van een kunstenaar'. Het programma bestond uit verschillende korte doe-activiteiten, in de museumpannen en buiten in de tuin en langs de kades.
- *UITfestival*. Op 10 september was er in Joure een UIT-festival. Eén van de locaties was de tuin van Museum Joure, waar verschillende organisaties in een kraam acte de présence gaven. Stichting ENL was ook bij de voorbereiding van dit nieuwe evenement betrokken.
- *Lezing*. Op 13 september organiseerde de afdeling HWS een lezing door Melle van der Goot in Museum Joure. Dhr. Van der Goot heeft een eigen openbaar vervoersmuseum, waar hij over vertelde.
- *Ghost walk*. Op 17 september organiseerde Museum Joure tijdens de eerste Museumnacht FRL een theatrale Ghost Walk door het museum. De avond begon om 20.00 met mocktails in de museumtuin. In het museum gaven verschillende groepjes jongeren een korte theatrale presentatie. Het was een succesvolle avond met ca. 180 bezoekers.
- *Coole Kidsnacht*. Op 14 oktober traptten we de herfstvakantie af met een Coole kidsnacht. Een bijzondere tocht na sluitingstijd door een (schemer)donker museum. De route leidde langs alle bijzondere plekken en eindigt bij mooi weer in de tuin, waar iedereen nog even lekker kon schommelen op onze kunstschommels.
- *HerfstMaakfabriek*. In Museum Joure stond van dinsdag 18 t/m vrijdag 21 oktober weer een Maakfabriek klaar. Deze keer gingen bezoekers aan de slag met zeep smelten, het gieten van zeep in een mal en het bewerken ervan om zo je eigen zeepje te maken.
- *Lezing Jacob van der Vaart*. Op 8 november organiseerde de afdeling HWS een lezing door Jacob van der Vaart over Amerikaanse boerderijen, die veel bezoekers trok.

Naast deze eigen activiteiten is het ook goed te benoemen dat Filmhuis Joure in het najaar van 2022 weer de filmvertoningen in het zaaltje van het museum opstartte en dat It Toanhûs een aantal voorspeelavonden in ons zaaltje organiseerde. En dat de Vereniging Vrienden van Museum Joure ook een aantal activiteiten organiseerde, nl. op 8 maart een lunchlezing in de Hobbe van Baardtkerk door Hylke Speerstra en een jaarvergadering met lezing door burgemeester Fred Veenstra op 19 april in het museum.

Kinderen en scholen

Museum Joure bood ook in 2022 weer verschillende educatieve projecten aan voor scholen, deels via ons eigen netwerk Groen Doen. Uiteraard werden de mogelijkheden in het vroege voorjaar van 2022 nog door corona flink beperkt.

In de periode tot de zomervakantie bood Museum Joure via Groen Doen twee programma's aan, nl. 'De tijdsmachine' en 'Zoals het klokje in Joure tikt, tikt het nergens'. Het aanbod werd ook via het cultuurmenu Heerenveen onder de scholen in die gemeente verspreid. En natuurlijk waren de educatieve mogelijkheden op onze website te vinden.

Voor de tweede helft van het jaar (schooljaar 2022-2023) ontwikkelde het team een speciaal project voor de Kinderboekenweek: Giga-groen zeepjes gieten. Een populaire activiteit die veel scholen trok.

Daarnaast bleven wij ook de programma's 'De Tijdmachine' en 'Zoals het klokje in Joure tikt, tikt het nergens' aanbieden.

De tijdmachine is in het voorjaar 23 keer geboekt door scholen en in het na jaar 2 keer. 'Zoals het klokje in Joure tikt, tikt het nergens' is in het voorjaar 5 keer geboekt en in het najaar 2 keer. Giga-groen zeepjes gieten is in het najaar door 19 groepen geboekt en er zijn voor 2023 al meer dan 20 reserveringen gemaakt. In totaal zijn er 61 schoolgroepen in Museum Joure geweest in 2022.

Naast de activiteiten voor het onderwijs heeft Museum Joure ook programma's voor individuele kinderen en gezinnen. Sinds een aantal jaren biedt het Museum Joure het programma Oan it wurk aan. Kinderen kunnen met een doe-blad en een kistje met materialen in het museum op pad. Ook in 2022 hebben we dit aangeboden.

Sinds 2019 organiseert Museum Joure vakantieprogramma's onder de naam De Maakfabriek. Het idee achter de Maakfabriek is dat er in het huidige leven van kinderen weinig ruimte en tijd meer is om zelf te experimenteren en 'wat aan te klooiën'. Kinderen moeten – vaak van hun omgeving, maar regelmatig ook van zichzelf – een vastgesteld eindproduct maken. We vinden het jammer dat daarmee creativiteit verloren gaat, maar ook het gevoel wat je kunt met bepaalde materialen, technieken en gereedschappen. En op basis daarvan zelf bedenken wat je wilt maken en dat uitvoeren. Met de Maakfabriek willen we juist dat experiment stimuleren en de ruimte geven. We hebben inmiddels 6 programma's ontwikkeld onder de titel De Maakfabriek, die we afwisselend aanbieden. Ook in 2022 hebben we dat gedaan (zie Evenementen en activiteiten).

Op aanvraag bieden we ook activiteiten aan voor het voortgezet onderwijs, BSO/KDV en voor kinderfeestjes. Sinds eind 2022 communiceren we dat aanbod ook op onze website.

De activiteiten voor schoolgroepen en de schoolvakanties worden georganiseerd door een klein team van museum educatoren, die werken als ZZP'er of op een nulurencontract, ondersteund door een enthousiast groepje vrijwilligers. In 2022 waren er wel wat wisselingen, maar dat hebben we gelukkig goed kunnen opvangen. We merken dat het wel nuttig is om te blijven werken aan een gezamenlijk kenniskader. Om het gesprek daarover te stimuleren, zijn we in de zomer van 2022 op excursie geweest naar Oyfo in Hengelo en werken we aan een beleid op het gebied van (publieks)educatie.

Publieksontvangst

Bij een museum van onze omvang zijn veel handelingen nodig om bezoekers te ontvangen en zijn veel mensen betrokken bij de publieksontvangst. In deze paragraaf geven we een overzicht van de verschillende betrokken groepen.

Centrale VVV/museumbalie (Museumstraat 2)

Deze balie wordt bemenst door medewerkers van VVV Waterland van Friesland, in drukke periodes aangevuld met stagiaires/vrijwilligers van het museum. Naast aankoop van VVV-artikelen en advies, kunnen mensen hier ook terecht voor de museumkaartjes. Bezoekers van het museumcafé kunnen hier hun hapjes en drankjes afrekenen. Artikelen uit museumwinkel De Witte Os kunnen zowel bij de centrale VVV-balie als bij De Witte Os afgerekend worden.

Museumwinkel De Witte Os

Het winkeltje heeft een prachtig aanbod van cadeaupakketten. Inkoop, planning en bemensing van De Witte Os zijn grotendeels in handen van een groep capabele vrijwilligers. Samen zorgen ze voor (bijna) alle werkzaamheden die met deze winkel samenhangen.

In de museumwinkel merken we ook de stijgende inkooprijzen. Dit geldt voor de groene koffiebonen, maar ook voor de thee (van sommige theesoorten ging de prijs keer drie) en snoep. De hogere inkooprijzen hebben wij zoveel mogelijk doorgerekend. Sommige theesoorten verkopen we vanwege de hoge prijs niet meer.

In de derde lockdown hebben we de mogelijkheid geïntroduceerd om online een aantal producten te bestellen. Dit systeem hanteren we nog steeds. Bijzonder is ook dat we in het najaar altijd veel bestellingen krijgen voor kerstpakketten. In 2022 was het aantal bestellingen wel bijzonder hoog.

Museumcafé De Túnkeamer en It Kofjelokaal

Het museumcafé is gevestigd in de oude tuinkamers van de familie de Jong. Het museumcafé wordt gerund door een groep van ca. 20 vrijwilligers, die zich met hart en ziel inzetten en die grotendeels zelfstandig werken. Na de laatste lockdown is al snel ook het museumcafé weer geopend. Eerst met allerlei maatregelen, maar gelukkig konden we die in de loop van de maanden steeds meer los laten.

Vrijwel alle museumbezoekers komen in het museumcafé een kopje koffie of thee drinken (het eerste kopje zit nl bij de prijs in), vaak met iets lekker er bij. Net als voor corona trokken we ook weer veel 'losse' bezoekers naar het museumcafé. Op basis van intern onderzoek schatten wij het aantal 'losse' bezoekers op ca. 8500¹.

Tijdens de zomervakantie hebben we het bij de entreprijs inbegrepen kopje koffie/thee of glaasje limonade in ons koffiekeetje in de tuin geschonken. Zo konden we bij drukte opstoppen in het museumcafé voorkomen en kunnen bezoekers met kinderen relaxed in de tuin hun kopje koffie drinken.

Gelukkig mogen we in Museum Joure ook regelmatig groepen ontvangen. De vrijwilligers van het museumcafé zorgen voor de catering daarvan. De meeste groepen nemen een lekkere oranjekoek of appeltaart bij de koffie, andere vragen om een lunch of zelfs een high tea. Het aantal groepsbezoeken is gelukkig weer flink toegenomen na de coronajaren.

Infobalie (Museumstraat 1)

De route naar de panden met de vaste en tijdelijke exposities gaat via de infobalie in gebouw Museumstraat 1. Daar worden de bezoekers ontvangen door baliemedewerkers, die hen informeren over alle bezienswaardigheden in het museum. De balie wordt grotendeels bemenst door vrijwilligers, waarvan sommige wekelijks aanwezig zijn en anderen (m.n. in het weekend) ca. eens in de maand.

¹ Hiervoor hanteren wij een rekenformule die wij baseren wij op de betaalbonnen die per gezelschap van 'losse bezoekers' (dus geen groepsbezoek) worden ingevuld. Hierop wordt aangegeven of het gezelschap ook het museum heeft bezocht of niet. De verhouding hiertussen was dit jaar 51% (in totaal 13.365 bezoekers) vs 49%. We gaan ervan uit dat de gezelschappen van niet-museumbezoekers gemiddeld wat kleiner zijn (3/4^e van de wel-museumbezoekers. De formule is dan: (aantal individuele museumbezoekers/percentage bonnen museumbezoekers) x (percentage bonnen niet-museumbezoekers x 0,66)

Sinds de heropening na de eerste lockdown is dit ook de plek waar bezoekers met een online geboekt kaartje het museum binnen komen. Er is een computer geplaatst om daarop de online boekingen bij te kunnen houden en de museumkaarten te kunnen scannen.

Groepsontvangsten en rondleidingen

Op basis van de betaalbonnen (per gezelschap) zien we dat 51% van de losse bezoekers ook het museum bezoekt en 49% dus niet. We schatten de gezelschappen die niet het museum bezoeken kleiner in (0,66) dan de museumbezoekers. Rekenformule: (aantal individuele bezoekers/percentage individuele bezoekers van totaal aantal bonnen).

Zoals al eerder aangegeven, is het aantal groepsbezoeken in 2022 weer fors toegenomen. Een groot deel van de groepen vroeg om een rondleiding. Onze rondleiders werden dus weer volop ingezet! Uitgangspunt is dat er één rondleider wordt ingezet bij ca. 15 tot 20 personen. Dat betekent dat bij grote groepen er soms wel 3 of 4 rondleiders nodig zijn. In sommige periodes van het jaar lastig te organiseren!

In de zomermaanden is het meestal wat rustiger met rondleidingen. Enkele rondleiders hebben in de zomermaanden regelmatig verhalen verteld in de tuin. Een mooi concept.

Helaas moesten wij in 2022 één van onze zeer actieve rondleiders missen. Klaas Jelsma werd ernstig ziek en is ons in september 2022 helaas overleden.

Totaal overzicht groepsbezoeken

jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
high tea		1	1	8	1	1	7
lunch		4	5	23	1	3	21
koffie	52	92	49	121	19	30	102
totaal	52	97	55	152	21	34	130

Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân / Ut Eigen Gea

Onderdeel van Museum Joure is het Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân (HWS), een grotendeels zelfstandig functionerende werkgroep met zo'n 30 leden. Het HWS is in diverse werkgroepen bezig met het verzamelen, archiveren en onderzoeken van historisch materiaal en het realiseren van presentaties over de geschiedenis van Skarsterlân. Na een aantal jaren waarin corona de werkzaamheden in de weg zat, is de groep in 2022 weer flink actief geweest. Met de reguliere activiteiten, maar ook met een aantal bijzondere.

Zo was het in april 2022 eindelijk mogelijk om de film en tentoonstelling over de bevrijding van Joure te tonen, die al zo lang op de rol stond. Het plan was namelijk om deze tijdens de 75-jarige herdenking te presenteren, maar dat was vanwege corona uiteraard uitgesteld. Deze activiteit trok veel (oud) Jouters en werd druk bezocht.

Op verzoek van het bestuur van stichting ENL zijn een aantal leden ook begonnen met het schrijven van een boek over de panden van Museum Joure. We gaan ervan uit dat het boek in de loop van 2023 uitkomt. Ook is het HWS weer druk bezig geweest met een tweede plaatjes-verzamelboek in samenwerking met de Jumbo. Plan is dat dit in februari 2023 wordt gepresenteerd.

De aan het HWS gelieerde stichting Ut Eigen Gea brengt jaarlijks 3 gelijknamige tijdschriften uit over de geschiedenis van dit gebied. Ook in 2022 wist Ut Eigen Gea dat vol te houden. Er zijn ca. 900 abonnees.

In de bijlage vindt u het jaarverslag dat het Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân zelf heeft gemaakt.

Publiciteit en bezoekers

Ieder jaar probeert Museum Joure met bescheiden middelen zoveel mogelijk publieksaandacht te genereren. En dat geldt ook voor het Coronajaar 2022, met horten en stoten. Dat doen we door:

- Persberichten rondom activiteiten en bijzondere momenten, die door de lokale pers meestal goed worden opgepakt en door de regionale pers regelmatig.
- Daarnaast verspreidt het museum de museumflyer in een brede regio (heel Friesland, delen van Groningen, Drenthe en Overijssel). Dat gebeurt door een verspreidingsbureau in samenwerking met de andere musea in de regio.
- Ook adverteren wij op bescheiden niveau in verschillende (toeristische)bladen. We leggen de nadruk op de bladen van Waterland van Friesland, waarbij we samen met het Fries Scheepvaartmuseum, het Woudagemaal en een wisselende vierde partij steeds een advertorial plaatsen van 2 pagina's. Samen adverteerden we ook in de bladen van een aantal vakantieparken.
- De afgelopen jaren ontwikkelden we met behulp van een extern bureau onze website tot een modern en informatief medium. We verbeterden tevens de vindbaarheid via Google.
 - Daarnaast zijn we ook heel actief op Facebook (eind 2022 2.252 volgers). En in mindere mate op Instagram (eind 2022 ruim 757 volgers). Regelmatig adverteren we ook via Facebook, om deze advertenties goed te targetten doen we dat via een extern bureau.
 - Onze online activiteiten zijn belangrijk voor het museumbezoek. Uit onderzoek onder een beperkt aantal bezoekers blijkt dat 35% via internet (google/social media) op Museum Joure zijn geweest.

Het aantal bezoekers in 2022 is met 18.867 weer redelijk terug op het niveau van voor corona. Ter vergelijking, in 2018 trokken we 17.814 bezoekers en in 'topjaar' 2019 21.683 bezoekers. In 2022 bleef vooral zomervakantie achter op voorgaande jaren, vermoedelijk mede door het mooie weer.

Sponsors en Vrienden van Museum Joure

Net als in voorgaande jaren zijn er gelukkig ook in 2022 heel veel particulieren en bedrijven die Museum Joure steunen. Wij zijn heel blij met deze steun! Grote sponsors waren ook dit jaar weer Jacobs Douwe Egberts, de Rabobank en Spanninga Metaal BV.

Sinds eind 2016 is er een speciale Vereniging Vrienden van Museum Joure actief. De vereniging organiseert bijeenkomsten en werft nieuwe vrienden. Zodoende is de vereniging ook in staat om het museum te steunen bij de ontwikkeling van nieuwe activiteiten, zoals een bijdrage aan De Maakfabriek. De bijdrage van de vereniging was in 2022 € 14.380. Dat stellen wij zeer op prijs.

In de planning

Komend jaar gaan we verder met de herinrichting van Museum Joure en we zijn aan de slag met het opschonen van de drukkerij. Ook zullen we in 2023 overstappen naar een nieuw registratiesysteem voor de collectie: Atlantis.

Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân

Bezoekerscentrum Mar en Klif

Nationaal Landschap Zuidwest-Fryslân

Het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân is een belangrijk onderdeel van het werk van onze stichting. Deze regio is door het rijk in 2006 als Nationaal Landschap aangemerkt. Ons doel is om mensen te stimuleren om zich te verdiepen in de geschiedenis en natuur van ons landschap. En om die kennis te gebruiken om van het landschap te genieten en hier op een duurzame manier mee om te gaan. Uitvalsbasis en vaste kern van dit werk is het bezoekerscentrum Mar & Klif, van waaruit verschillende activiteiten georganiseerd worden. Dat doen we zeker niet alleen. We werken samen met een uitgebreid netwerk van verschillende partners.

Bezoekerscentrum Mar en Klif

Mar & Klif is hét bezoekerscentrum van het Nationaal Landschap. De huidige vorm van het gebouw is in 1990 ontstaan, door een nieuwbouw die het oude natuurmuseum (gehuist in de oude openbare school en het naastgelegen huis van de schoolmeester) en het voormalige postkantoor met elkaar verbond. Aanvankelijk was het pand ingericht als bezoekerscentrum voor met name Gaasterland. Sinds de inrichting van 2013/2014 staat in het centrum het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân centraal. In de jaren daarna is de organisatie uitgegroeid tot hét centrum voor het Nationaal Landschap. In het pand vind je verschillende publieksfuncties.

Inspiratiewinkel Nationaal Landschap/VVV

In het bezoekerscentrum is een balie gevestigd met professionele en speciaal opgeleide gastvrouwen, die als echte ambassadeurs van het landschap de bezoekers informeren over de mooiste plekken in het Nationaal Landschap. Hier zijn ook routes, kaarten, boeken, natuurzoekkaarten en nog allerlei andere fraaie en bijpassende artikelen en souvenirs te koop. De gastvrouwen vervullen een dubbelfunctie en zijn tevens het lokale infopunt van VVV Waterland van Friesland. Deze organisatie draagt ook bij aan de (salaris)kosten en hiermee is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. In de rustige periodes verzetten de medewerkers ook backoffice-activiteiten voor VVV Waterland van Friesland, zoals het vullen van databases voor de evenementenkalender, e.d. Voor meer informatie over deze functie verwijzen wij naar het jaarverslag van de VVV Waterland van Friesland.

Het balieteam bestond in 2022 uit 5 gastvrouwen. In de zomervakantie van 2022 kregen deze ondersteuning van een klein team van jonge vrijwilligers.

Vaste expositie Nationaal Landschap

Kern van Bezoekerscentrum Mar & Klif is de vaste tentoonstelling over de geschiedenis, het landschap, de bebouwing en de natuur van het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân. In de expositie wordt aandacht besteed aan de ijstijd, die het landschap grotendeels heeft gevormd, de historie van de vier deelgebieden (Gaasterland, veengebied, kleigebied en Zuiderzeekust) en de natuur van het gebied.

Bibliotheek Nationaal Landschap

In 2021 hebben wij in het bezoekerscentrum een voor publiek toegankelijke bibliotheek ingericht, met daarin een collectie boeken, tijdschriften en andere informatie over de geschiedenis en natuur van het Nationaal Landschap. Ook kan op een computer de landschapsbiografie geraadpleegd worden. Wij zijn inmiddels ook begonnen met het opzetten van een online kennisbank, waarin verwezen wordt naar relevante online publicaties en websites.

Heemtuin

Achter het gebouw van Mar & Klif is een bescheiden Heemtuin aanwezig, dat is eigenlijk onze 'levende

tentoonstelling'. In de Heemtuin is de vegetatie van Zuidwest-Friesland te zien in al z'n variëteit. Er is een gedeelte met stinzenplanten, de vijver laat de 'natte' plantengroei zien en er is een droge 'heuvel'. De Heemtuin wordt onderhouden door een kleine, actieve groep vrijwilligers van IVN Súdwesthoeke. Ook dit jaar was de werkgroep regelmatig bezig met onderhoud. In de tuin hangen een aantal informatiepanelen over de flora en fauna in de tuin.

Wisselexposities

Aanvullend op de vaste expositie organiseren wij jaarlijks ook enkele tijdelijke tentoonstellingen in de 'bedsteezaal' (die overigens multifunctioneel bruikbaar is), die bepaalde aspecten van het landschap en de natuur en historie daarvan belichten.

- *Foto expositie Ode aan het Landschap*. In het kader van het landelijke themajaar Ode aan het Landschap organiseerden wij in Mar & Klif in 2021 met een uitloop naar 2022 een serie korte exposities van foto's van het Nationaal Landschap. In 2023 was nog de expositie van Jan Tijsma in het bezoekerscentrum te zien.
- *Het verdriet van de Zuiderzee*. Van 22 juli 2022 t/m 3 maart 2023 was in Mar & Klif de expositie 'Leven met een verdwenen zee' te bekijken. De expositie sloot aan bij de muziektheatervoorstelling 'Het verdriet van de Zuiderzee', die door Orkater en De Lawei van 10 augustus t/m 11 september 2022 aan de rand van het Oudemirdumerklif werd georganiseerd. Bij de expositie en de voorstelling maakten wij ook een fietsroute 'Het verdriet van de Zuiderzee'.
- In de zomer van 2022 exposeerde in Mar & Klif – tussen de vaste presentatie - ook Linda Schregardus met haar schilderijen over de Gaasterlandse natuur onder de titel 'Wie leeft in het woud'.

Bezoekersaantal

Het bezoekersaantal van Bezoekerscentrum Mar & Klif, inclusief de inspiratiewinkel van de VVV kwam dit jaar naar schatting uit rond de 22.000². We gaan er van uit dat ongeveer 2/3^e van de bezoekers niet alleen de winkel bezoekt, maar ook echt het bezoekerscentrum in gaat en bekijkt (ca. 14.666 in 2022). Daarmee ligt het bezoekersaantal weer hoger dan in de coronajaren 2021 en 2020.

² Het bezoekersaantal wordt niet heel precies gemeten. In de buitendeur is een elektronische teller geïnstalleerd die het aantal bewegingen in en uit het gebouw registreert (65.845 in 2022). Daarmee worden alle bezoekers van het gebouw geteld. Van dit aantal worden ieder jaar 22.000 bewegingen (het in- en uitlopen van (vrijwillige) medewerkers) afgetrokken. Het resterende getal wordt door twee gedeeld (in- en uitlopen door dezelfde persoon).

Educatie Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân

Wij organiseren verschillende educatieve activiteiten rondom het Nationaal Landschap, soms in het bezoekerscentrum en soms erbuiten. Een gedeelte daarvan is gericht op volwassenen en een gedeelte op kinderen.

Speurtochten voor gezinnen met kinderen

Voor gezinnen bieden wij in het bezoekerscentrum het educatief programma Quest aan, een aantrekkelijke en gevarieerde 'speurtocht' waarvan de opdrachten op 4 tablets verspreid door het gebouw te vinden zijn.

In de natuurgebieden rondom het bezoekerscentrum bieden wij daarnaast voor gezinnen ook verschillende natuur-ontdek-routes aan, zoals het Kabouterpad, het Hippe Heksen- en Paddenstoelenpad, het Bosbeestenpad, het Dassenpad en twee Rugzakroutes.

Vakantie-activiteiten voor kinderen

In het bezoekerscentrum vinden regelmatig verschillende kinderactiviteiten plaats. Ook organiseren wij activiteiten op andere locaties in het Nationaal Landschap. In 2022 hebben we dit – na een aantal jaren corona – weer opgepakt.

- In de kerstvakantie 2021/2022 hebben we tijdens de lockdown onze natuur-ontdek-routes gepromoot en hiervoor een speciale afhaalbalie ingericht in ons Bezoekerscentrum. Na online-reserveren konden mensen op dinsdag en donderdag tussen 10:00 en 11:00 en 13:00 en 14:00 uur de routeboekjes afhalen bij de afhaalbalie. Hier is enthousiast gebruik van gemaakt.
- Tijdens de voorjaarsvakantie waren we weer geopend en organiseerden we in het kader van 'Help pake en beppe de vakantie door' twee dagen een 'Mammoet LAB' en een 'Roofvogel- en UilenLAB' waaraan zo'n 100 kinderen met hun pakes en beppes hebben deelgenomen. Op donderdag stond er een zwerfafval opruimactie i.s.m. Staatsbosbeheer in natuurgebied de Wyldemerk op het programma. Die activiteit moest helaas worden geannuleerd i.v.m. slecht weer.
- De herfstvakantie was natuurlijk weer de tijd voor de Gaasterlandse Natuurweek. Verderop is een uitgebreider verslag hiervan te vinden.

Educatief programma basisscholen

Het aanbod voor gezinnen wordt ook aan basisscholen aangeboden. Dit doen wij grotendeels via Groen Doen, het netwerk voor natuur- en duurzaamheidseducatie in de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân. In 2022 hebben 17 schoolklassen meegedaan aan het programma 'Quest'.

Daarnaast hebben wij in 2021/2022 een nieuw programma rondom het landschap ontwikkeld met de titel 'Hjir kom ik wei'. Dit is in 2022 voorzichtig van start gegaan met 6 scholen.

Bij de voorstelling 'Het verdriet van de Zuiderzee' en de expositie 'Een verdwenen zee' die wij daarbij organiseerden, ontwikkelden we ook een educatief programma. We boden dit ook aan voor het voortgezet onderwijs in Koudum en Balk. De jongeren combineerden dit met een bezoek aan de voorstelling.

Het is goed om ons te realiseren dat bijna het hele aanbod van Groen Doen met ons landschap te maken heeft. Van biologiedagen in het bos, de leskist 'Weidevogels en de Vleermuissafari', bijna altijd staat de flora en fauna van ons Nationaal Landschap centraal. Daarmee laten wij bijna alle

basisschoolkinderen in aanraking komen met ons Nationaal Landschap. Voor meer informatie over het aanbod van Groen Doen, zie het aparte hoofdstuk hierover.

Cursus Ambassadeur van het Nationaal Landschap

Een belangrijk onderdeel van de communicatie over ons Nationaal Landschap is de cursus 'Ambassadeur van het Nationaal Landschap'. Doel is dat de cursisten meer kennis krijgen van het Nationaal Landschap en zo bij kunnen dragen aan een zorgvuldige omgang met het landschap en de verhalen daarover door kunnen vertellen aan andere mensen (bv. toeristen). Een aantal 'grut-ambassadeurs' verzorgen de lezingen in de cursus.

In 2021 kon de cursus vanwege corona helaas niet doorgaan. In 2022 lukte dat – met nogal wat improvisaties – wel. De cursus ging van start met een online bijeenkomst, de tweede bijeenkomst moest nog strak op 1,5 meter plaats vinden en tijdens de busexcursie op de derde dag en de slotbijeenkomst was er al veel meer mogelijk. Door deze andere opzet deden er iets minder mensen mee aan de cursus dan in normale jaren, 27 cursisten ronden de cursus af.

Dit jaar organiseerden we ook weer een terugkomdag bij de cursus. Deze keer op 3 november in De Tiid in Bolsward. Het was een geslaagde bijeenkomst waar veel oud-cursisten uit verschillende jaargangen aan mee deden, in totaal ca. 70.

Boek een ambassadeur

Het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân heeft inmiddels meer dan 250 ambassadeurs (mensen die de cursus hebben afgerond). Zij wonen verspreid over het gebied. Een select gezelschap zet zich in als 'gids'. Ze zijn te boeken via de website.

Deze ambassadeurs kunnen kleine groepjes mensen meenemen voor een rondleiding door een gebied wat de ambassadeur goed kent. De ambassadeurs brengen hun enthousiasme voor het landschap graag over, ieder vanuit hun eigen interesse en met een eigen activiteit. Inmiddels zijn er 9 rondleidingen beschikbaar.

Excursies natuurorganisaties

Als er grotere groepen een rondleiding door het gebied willen boeken, dan verwijzen wij hen naar één van de natuurorganisaties. Die bieden verschillende excursies aan. Ook organiseren zij regelmatig excursies waar mensen zich individueel voor op kunnen geven. Dit aanbod nemen wij altijd op op onze website: www.nationaallandschap.frl.

Lezingen, cursussen en andere activiteiten

Wij organiseren verschillende lezingen en cursussen over onderwerpen die spelen in het Nationaal Landschap.

- Op zaterdag 19 november organiseerden we de fiets-/wandelroute *Brekkenpaad met Verhaal*. Verderop in het jaarverslag vertellen we hier meer over.
- Zondag 11 december gaf historicus *Alice Booij* in Bezoekerscentrum een interessante lezing over de aanleiding en de gevolgen van de aanleg van de Afsluitdijk.

Wij onderzoeken momenteel de mogelijkheden om een 'landschapsacademie' te ontwikkelen. Een plek waar het cursusaanbod van onszelf en van andere partijen online bij elkaar wordt gepresenteerd. Op sommige onderwerpen – waar nu weinig aanbod voor is – willen we dan in samenwerking met andere partners het aanbod van cursussen verder uitbreiden.

Communicatie Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân

Informatie over het Nationaal Landschap is niet alleen fysiek te vinden. We ontsluiten de kennis over het Nationaal Landschap ook meer en meer online, op verschillende manieren.

Social media

Via Facebook (eind 2022 2.141 volgers), Instagram (740 volgers), LinkedIn en een regelmatige nieuwsbrief informeren wij laagdrempelig onze volgers over bijzondere locaties en verhalen over het landschap. We krijgen regelmatig complimenten over de leuke en aansprekende invulling van deze media.

Website Nationaal Landschap

In het voorjaar van 2021 hebben we een nieuwe website over het Nationaal Landschap en ons bezoekerscentrum Mar & Klif gelanceerd. Hierin staat het landschap centraal. Informatie over het landschap wordt op een laagdrempelige manier gebracht. Op de site vind je ook een uitgebreide

evenementenkalender met o.a. excursies, lezingen, exposities etc die met het landschap te maken hebben.

Digitale landschapsbiografie

De nieuwe website is ook dé toegang naar de Landschapsbiografie. Deze biografie is in 2018 door Cultuurland Advies ontwikkeld in opdracht van Mar & Klif en de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân. Het is een prachtig naslagwerk geworden waar allerlei partijen veel informatie over het landschap kunnen vinden. Inmiddels is ook het systeem beschikbaar waarmee bezoekers verbeteringen en aanvullingen op de landschapsbiografie kunnen doorgeven.

Netwerk Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân

Wij werken op allerlei vlakken samen met andere partners aan het zichtbaar en herkenbaar maken van het Nationaal Landschap. Samen met verschillende partners organiseren wij bijvoorbeeld evenementen waarmee we de aandacht vestigen op verschillende locaties en thema's van het Nationaal Landschap.

Gaasterlandse Natuurweek (i.s.m. natuurorganisaties)

In de herfstvakantie is de 35^e editie van de Gaasterlandse Natuurweek georganiseerd. De Gaasterlandse Natuurweek is een week vol leuke, groene, sportieve, creatieve en vooral duurzame activiteiten, georganiseerd door een unieke samenwerking van de verschillende natuurgerelateerde organisaties in de regio: Bezoekerscentrum Mar & Klif, It Fryske Gea, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Stichting Gaasterlân Natuerlân en IVN Súdwesthoeke. In de bijlage vind je een uitgebreider verslag hiervan.

Verhalenavond Oudemirdum (i.s.m. een aantal lokale ondernemers)

Op vrijdag 18 november organiseerden we weer een bruisende Verhalenavond rondom de sfeervolle Brink in Oudemirdum met vuurkorven, verhalen en muziek.

Maar liefst 10 vertellers deelden vrijwillig hun muziek en verhalen met het publiek in de Fonteinkerk, de bakkerij, de Nostalgie en in ons Bezoekerscentrum. De verhalenavond trok zo'n 80 bezoekers. Mar & Klif verzorgde hiervoor de pr, locaties, vrijwilligers en de werving van de vertellers.

Weidevogelfestival (i.s.m. Agrarisch Collectief Súdwestkust)

Samen met het Agrarisch Collectief Súdwestkust hebben wij het Weidevogelfestival in Workum ontwikkeld, dat op 10 juni plaatsvond. Op het Weidevogelfestival konden volwassenen en kinderen van alles leren over weidevogels en over wat de boeren en natuurorganisaties doen voor deze vogels. Op de Greidefûgelmerk waren diverse kramen van lokale boeren en natuurorganisaties aanwezig en kramen met natuurproducten en ambachten. In het Kinderdorp Pikepôle konden kinderen meedoen aan het Weidevogel Lab, het OERRR Blote-voetenpad en poppentheater. Op het festivalterrein was akoestische livemuziek en straattheater. In de Kultuerhús Klameare was het Skriezekafé geopend, waar lezingen en workshops werden gegeven. Tijdens de wandel- en fietsexcursies, onder leiding van een weidevogelgids, ontdekten bezoekers de vogelgebieden. Met ca. 2.000 bezoekers was het een mooie eerste editie en een geslaagde samenwerking met het Agrarisch Collectief Súdwestkust.

Dag voor historische verenigingen (i.s.m. De Tiid, gemeenten en Erfgoed&Publiek)

Samen met de gemeenten De Fryske Marren (DFM) en Súdwest-Fryslân (SWF) en Museumfederatie Fryslân/Stichting Erfgoed organiseerden wij de Dag van de historische verenigingen op zaterdag 29 oktober 2022 in Cultuurhistorisch centrum De Tiid in Bolsward. Doel van de bijeenkomst was om kennis met elkaar te maken, kennis te delen én kennis op te doen. De bijeenkomst was bedoeld voor historische verenigingen en individuele (amateur)historici. Er waren ca 30 organisaties aanwezig.

Brekkenpaad met Verhaal (i.s.m. VVV Waterland van Friesland)

In 2021 hebben we voor het eerst in samenwerking met VVV Waterland van Friesland het 'Brekkenpaad' met Verhaal georganiseerd. Dit jaar hebben we dat weer opnieuw gedaan. Het project sluit aan op de inzet van Waterland om pontjes langer te laten varen om zodoende de seizoensverlenging een boost te geven. Als Nationaal Landschap hebben wij in aansluiting daarop een verhalendag georganiseerd langs één van die routes. Ambassadeurs, die gevraagd kunnen worden, en andere enthousiastelingen vertelden langs de route verhalen over bijzondere locaties. Een mooi experiment, dat een vervolg verdient. In welke vorm dat moet, gaan we onderzoeken. Het organiseren van dergelijke activiteiten is namelijk wel heel arbeidsintensief.

Samenwerking met VVV Waterland van Friesland

Al een langere periode werken wij samen met VVV Waterland van Friesland om via hun kanalen het Nationaal Landschap te promoten. Daarvoor geven wij regelmatig input voor leuke artikelen, maken we redactionele input voor de Waterland van Frieslandmagazines, foto's, etc. Het is mooi om te zien dat onze inspanningen resultaat hebben en dat de promotie van het Nationaal Landschap door Waterland van Friesland steeds beter wordt opgepakt.

Aanjager Nationaal Landschap

Wij hebben samen met de gemeenten Súdwest-Fryslân, De Fryske Marren en de provincie Fryslân het initiatief genomen om het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân een extra impuls te geven. Daarvoor is eind 2021 budget beschikbaar gekomen, waarmee in juni 2022 Tineke Cazemier als 'Aanjager Nationaal Landschap' aangesteld werd. Zij is voor ongeveer een jaar aan ons verbonden. Deze aanjager moet de verschillende ontwikkelingen en initiatieven op het gebied van natuur, landbouw, recreatie en cultuurhistorie samenbrengen. We hopen dat zij in de zomer van 2023 een concreet programma voor het Nationaal Landschap zal kunnen presenteren.

Vlindertuin van Lemmer

Een bijzondere activiteit van ons is de Vlindertuin in Lemmer. De vlindertuin wordt beheerd vanuit Bezoekerscentrum Mar & Klif met veel inzet van vrijwilligers. Wij ontvangen hiervoor een vergoeding van de gemeente De Fryske Marren. Net als de voorgaande jaren hebben we samen met een mooie ploeg vrijwilligers de tuin weer winterklaar gemaakt tijdens de Landelijke Natuurwerkdag in november. Voor het tweede jaar deden we ook weer een scholendag i.s.m. Landschapsbeheer Friesland.

Samenwerking: UITfestival

Stichting ENL heeft op verzoek van de gemeente De Fryske Marren samen met Bibliotheken Mar en Fean, It Toanhus en stichting Oud Lemmer op 9 september 2022 de eerste editie van het UITfestival in deze gemeente georganiseerd. Er waren drie locaties, namelijk Joure, Lemmer en Balk. Vanuit Bezoekerscentrum Mar & Klif is de editie in Balk georganiseerd. Het was een mooie eerste editie, wel met wat verbeterpunten voor een volgende keer.

Want Groen moet je doen!

NME – netwerk Groen Doen

Ontstaan van Groen Doen

Al sinds 1995 is aan Bezoekerscentrum Mar & Klif een afdeling Natuur- en Milieueducatie verbonden. Deze afdeling is opgericht op initiatief van de gemeenten Gaasterlân-Sleat, Lemsterland en Nijefurd. In de regio waren nog een viertal andere NME-centra. Met de komst van de fusiegemeenten Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren was er bij de gemeenten de behoefte om de NME-voorziening binnen het onderwijs in deze hele nieuwe gemeente op dezelfde manier te organiseren. In 2011 heeft Mar & Klif de werkzaamheden op het gebied van Natuur- en Milieueducatie uitgebreid en is een heel nieuwe werkwijze opgezet: Groen Doen. In de jaren daarna hebben we deze werkwijze verder ontwikkeld.

Groen Doen-aanbod in 2021-2022

Groen Doen is opgezet als een netwerk, waarin aanbod van verschillende partners samen wordt gebracht. Binnen het Groen Doen aanbod kunnen scholen kiezen voor uiteenlopende (buiten)activiteiten. Deze variëren van een kabouterpad voor kleuters tot een biologie dag in het Flietsterbosk tot een bezoek aan het Woudagemaal. Onze afdeling Groen Doen is de organisator van dit netwerk. Sommige activiteiten worden helemaal georganiseerd door de afdeling Groen Doen, bij andere activiteiten verzorgt deze afdeling alleen de publiciteit en de inschrijving van de scholen en zorgt een andere partij (bv. Staatsbosbeheer, het Woudagemaal of een particuliere aanbieder) voor de uitvoering van de activiteit.

Basisscholen kunnen tegen betaling van een bedrag per leerling (in 2021-2022 was dat € 3,85) lid worden van dit netwerk en dan onbeperkt gebruik maken van het aanbod van Groen Doen. In schooljaar 2021-2022 waren 89 scholen lid, een bereik van 92% van de scholen. Ieder jaar zijn er enkele scholen die het lidmaatschap opzeggen, vaak door fusie of sluiting. Meestal komen er ieder jaar 1 of 2 scholen bij.

Groen Doen had in schooljaar 2021 – 2022 veel last van corona. Scholen hadden te maken met een lockdown en waren qua buitenactiviteiten na de lockdown eerst ook heel voorzichtig. Het aanbod van leskisten en materiaalpakketten was vaak wel goed te gebruiken en werd daardoor ook veel geboekt. Groen Doen heeft in deze coronatijd veel moeten improviseren. Boeking die op het laatste moment weer werden afgezegd, alternatieve programma's die op school plaatsvonden, etc. etc. Hierdoor hebben wij het aanbod toch redelijk op peil kunnen houden.

Schooljaar 2021-2022

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Leskisten	Materiaalpakketten	Op Excursie	(Gast)les op school	Himmeldei	Totaal
Súdwest-Fryslân	58	9.530	221	227	381	152	35	1.016
De Fryske Marren	33	3.949	78	66	176	86	16	422
Totaal	89	13.479	299	293	557	238	51	1.438

Gebruik Groen Doen in schooljaar 2021-2022

Bijzondere activiteiten in 2022

Het jaar 2022 begon met een lockdown. De scholen waren dicht. Na de opening van het basisonderwijs heeft Groen Doen ingezet op buitenactiviteiten rondom school. Zo is de Himmeldei goed onder de aandacht gebracht. Want samen met je klasgenoten rondom school zwerfafval opruimen mocht wel.

Tevens zijn er diverse activiteiten aangepast. Zo is de gastles takken digitaal gemaakt zodat de les door de docent zelf in de klas gegeven kon worden. Hierna konden excursies weer doorgaan en daardoor werd er ontzettend enthousiast geboekt.

In 2022 hebben we diverse nieuwe excursies en projecten gedaan. 'Bert Natuur' werd op diverse scholen ingezet. Er zijn extra voorstellingen van de meedansvoorstelling 'De Melkweg' op scholen gespeeld. Leerlingen zijn aan de slag gegaan met de natuurfotografie workshop van 'Kidzklix' en het nieuwe project 'Hijr kom ik wei'. Tevens was dit het eerste jaar dat het nieuwe grote project 'De Schone Stad' is gedaan door 20 klassen. Een bijzonder project omdat de leerlingen niet alleen over duurzaamheid leren, maar hierbij ook gingen samenwerken met een klas uit Medias.

Het was ook het jaar van nieuwe samenwerkingen. Samen met bibliotheek Mar & Fean en de Naturij is een speciaal aanbod ontwikkeld voor de Kinderboekenweek. Tijdens de Kinderboekenweek werden de activiteiten aangepast naar het thema 'Giga-Groen' en is er bij alle activiteiten een leesconsulent van de bibliotheek geweest. Een zeer succesvolle formule. De gidsen van Groen Doen hebben op basis hiervan ook het 'Eekhoornpad' vernieuwd en het boek 'De Blaadjesdief' onderdeel gemaakt van het programma. Hiernaast is ook de samenwerking met het Collectief Súdwestkust ontstaan. Rondom het Weidevogelfestival, georganiseerd door o.a. het collectief, heeft Groen doen voor alle groepen 1 t/m 4 van de basisscholen in Workum 'Pykje4' verzorgd. Hiernaast is Groen Doen samen met het Collectief en het IVN bezig een vervolg op dit programma te ontwikkelen voor groep 5 t/m 8. Ook de samenwerking met 't Toanhus heeft een vervolg gekregen. Het programma Focu's is verder uitgewerkt waarbij de culturele lessen op scholen en natuur- en duurzaamheidslessen aan elkaar worden gekoppeld en er vakoverstijgende projecten ontstaan.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp voor Groen Doen. De afgelopen jaren is er ook een basisleerlijn ontstaan bestaande uit de theatervoorstelling 'Fladdertje' over zwerfafval voor kleuters, De gastles 'Afval over afval scheiden' voor groep 3 t/m 5 en 5x 'Beter Bezig' over hoe we beter voor de wereld kunnen zorgen voor groep 6 t/m 8. Diverse andere onderdelen uit ons aanbod kunnen deze leerlijn verder ondersteunen zoals de gastles 'Plastic Soup en Energie' en de leskisten 'solarvoertuigjes', 'drankenkartons', 'papier scheppen' en 'Energie'.

Duurzaamheid wordt een steeds groter onderdeel van veel programma's. Zo bestaat het kweekpakket oesterzwammen alleen nog maar uit basismateriaal en moet de klas zelf de kweekbak bouwen met gerecycled materiaal. En niet te vergeten het nieuwe project 'De schone Stad'. Waarbij de kennis ook met Medias wordt uitgewisseld.

Samen met de gemeente hebben we de Himmeldeï georganiseerd zodat scholen aan de slag konden met het thema zwerfafval. Met de gemeente De Fryske Marren hebben we meegedacht met de 'Dag van het Afval'. Een dag waar schoolklassen een bezoek konden brengen aan de milieustraat en er aandacht is dat afval eigenlijk een grondstof is en dit heel goed hergebruikt kan worden. Via de kanalen van Groen Doen zijn de scholen benaderd mee te doen aan de prijsvraag. Een dag die in de toekomst vaker wordt georganiseerd en waarbij Groen Doen nog meer wordt ingezet.

Organisatorische ontwikkelingen

In 2022 bleef de kern van Groen Doen stabiel, met een coördinator en administratieve ondersteuning. Het team van gastdocenten (sinds 2020) is uitgebreid. Zij verzorgen diverse gastlessen op scholen. Tevens wordt een deel van deze docenten ingezet om nieuwe gastlessen te ontwikkelen. Voor het ontwikkelen van nieuw materiaal wordt onze organisatie vaak benaderd door organisaties van buitenaf zoals Stichting De Fryske Marren Medias of het Súdwestkust Collectief. Met de organisatorische ervaring, contacten met scholen en inhoudelijke kennis hoe het op scholen werkt, zijn wij een fijne samenwerkingspartner.

Onze vrijwilligers worden ingezet voor natuurontdekpaden, controle leskisten en het rondbrengen van materialen. Een onmisbare groep mensen binnen de organisatie! Het aantal vrijwilligers blijft stabiel maar het aantal in te zetten uren per week daalt wel iets. We hebben daarom deelgenomen aan een vrijwilligersmarkt in Lemmer. Hieruit is één aanmelding gekomen.

Contacten partners

Groen Doen is een netwerk dat aan de ene kant bestaat uit scholen en aan de andere kant uit aanbieders (partners). We zijn een soort makelaar tussen deze partijen. Er is intensief contact met de partners. De coördinator bezoekt elk jaar één van de activiteiten en heeft hiernaast minimaal twee keer per jaar contact over het programma en de samenwerking met scholen. Soms treden we hierbij ook op als adviseur. Sommige partners zijn namelijk heel erg ervaren in het ontwikkelen en begeleiden van schoolactiviteiten, anderen kunnen wel een steuntje in de rug gebruiken. En dat verlenen we dan graag.

Contacten scholen

Naast het bel- en mailcontact wat Groen Doen met de scholen heeft, bezoekt de coördinator van Groen Doen regelmatig een aantal activiteiten en ontmoet daar ook diverse scholen. Hierbij wordt altijd een praatje met de docent gemaakt. Indien blijkt dat een school meer aandacht nodig heeft, wordt er contact gezocht met de school. Dit kan ook naar aanleiding van het signaleren dat een school niet actief is met ons programma. Indien nodig, wordt de school bezocht. Dit kan ook op aanvraag. Hiernaast worden er evaluatieformulieren naar docenten gestuurd. De ingevulde lijsten worden 2x per jaar besproken. Relevante feedback wordt dan ook verwerkt. Groen Doen heeft hiernaast een kleine adviescommissie bestaande uit 6 docenten uit beide gemeenten. Indien nodig wordt een vraag aan hen voorgelegd. Voor volgend jaar worden ook weer NME-bijeenkomsten op verschillende locaties georganiseerd in mei/juni.

Hiernaast worden de scholen geïnformeerd middels de nieuwsbrief, Facebook en de tweejaarlijkse mailingen.

Netwerken

Naast de samenwerking met de verschillende natuurorganisaties, De Boer op Noord, Súdwestkust collectief, Bibliotheek Mar en Fean, 't Toanhus (Focus), Jong leren eten en diverse particulieren en stichtingen, maakt Groen Doen ook deel uit van andere netwerken. Zo is er tweemaal per jaar een overleg tussen de 5 grote NME-centra en het IVN in Friesland. Samen zetten zij elk jaar een nieuw project op zoals 'Hjir kom ik Wei' en de leskist 'Energie'. Ook wordt er kennis en ideeën uitgewisseld. Hiernaast is de coördinator van Groen Doen sinds 2022 onderdeel van het FEP (Fries Educatief platform). Hiervoor sloot een andere medewerker van de stichting aan. De FEP'ers, de professionals op het gebied van erfgoededucatie in Friesland, hebben ca. 4 keer per jaar overleg over educatieve ontwikkelingen en activiteiten en over de mogelijkheden voor samenwerking op het gebied van erfgoededucatie in Fryslân. Een groep waarbij kennis delen en samenwerken erg belangrijk is.

Bekendheid Groen Doen

De primaire doelgroep voor Groen Doen zijn de basisscholen in De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân. We informeren de scholen regelmatig met (digitale) nieuwsbrieven, affiches en brochures met ons aanbod. Dat werkt altijd heel goed en leidt tot vele boekingen via onze website. Via Facebook bieden we tenminste twee keer per maand een update van onze activiteiten. Ook scholen die niet lid zijn ontvangen dit aanbod zodat zij op de hoogte zijn van wat wij aanbieden. Wij zorgen ervoor dat alle scholen ons kennen. In 2022 hebben we een aantal niet lid-scholen bezocht.

Hiernaast hebben we de doelgroep aanbieders. De organisaties en vrijwilligers die excursies, gastlessen of materialen verzorgen voor de scholen. Door mee te doen aan verschillende netwerken

en aanwezig te zijn bij diverse bijeenkomsten, lukt het ons ook qua aanbieders meer bekendheid te genereren. Hierdoor ontstaan mooie nieuwe samenwerkingen. Hiernaast proberen wij regelmatig persmomenten te organiseren. Zodat ook de algemene bekendheid vergroot.

Organisatie stichting Erfgoed, Natuur en Landschap

Het bestuur

De werkwijze van het bestuur is vastgelegd in het bestuursreglement. In dit reglement zijn ook de uitgangspunten van de Governance Code Cultuur en andere relevante wetgeving opgenomen (denk aan de WBTR). Jaarlijks wordt door het bestuur gecontroleerd of het bestuursreglement nog aan de actuele codes en regelgeving voldoet en wordt het werken volgens het bestuursreglement geëvalueerd. Afwijkingen van de in het bestuursreglement vastgelegde procedures worden hieronder toegelicht.

Samenstelling van het bestuur

Functie	Naam	Aanstelling	Einde (2 ^e) termijn
Voorzitter	Dhr. Peter de Jonge (Heerenveen)	2018	2026/2027
Penningsmeester	Mevr. Anne Carine Verhage (Oudemirdum)	2018	2026/2027
Secretaris	Mevr. Willeke ten Noever Bakker (Joure)	2020	2028
Lid	Mevr. Lea Limonard (Joure)	2018	2023
Lid	Dhr. Ger Bosklopper (Sneek)	2019	2027
Lid	Mevr. Riek van der Vlugt (Lemmer)	2018	2022

Conform de statuten bedraagt de bestuurstermijn 4 jaar met de mogelijkheid deze te verlengen met een tweede termijn van 4 jaar. In verband met de fusie is het startjaar van alle oorspronkelijke bestuursleden 2018. Om te zorgen voor voldoende continuïteit en doorstroming is afgesproken dat de beide bestuursleden die zitting hadden in de juridische voorgangers van de stichting ENL na één termijn afscheid nemen, maar niet tegelijkertijd. Voor Riek van der Vlugt is 2022 het laatste bestuursjaar en voor Lea Limonard 2023. De bestuursleden die in 2018 nieuw waren, blijven ook een tweede termijn in functie (dus t/m 2026) en nemen dan in opeenvolgende jaren afscheid, in een nog nader af te spreken volgorde. Zo ontstaat voldoende spreiding.

Medewerkers per 31/12/2022

Samenstelling van het team medewerkers per 31/12/2022		
Jan van der Molen	Beheerder Museum Joure	Ca. 0,9 fte, via Empatec
Reitze Hof	Beheerder Museum Joure	Ca. 0,9 fte via Empatec
Margreet van der Zee	Conservator (m.n.) Museum Joure	0,8 fte
Eva Hage	Medewerker Onderzoek en tentoonstelling (m.n. Museum Joure), tijdelijk contract	0,6 fte
Marieke Langhout	Medewerker Collectie en registratie voor 5 Friese musea, tijdelijk contract	0,8 fte
Joke Krul (t/m april 2022) Siska Lubach (vanaf 1 jan)	Secretariaat/projecten/vrijwilligers-ondersteuning (m.n. Museum Joure)	0,6 fte
Sabine Boode	Projecten en evenementen (m.n.) Mar & Klif Coördinatie Gaasterlandse Natuurweek	0,5 fte
Mayke Kloetstra-De Jong	Coördinatie educatie (m.n.) Groen Doen	0,6 fte
Geertje Bouma-Posthuma	Balie Mar & Klif en (back office) VVV Waterland van Friesland Organisatie cursus Nationaal Landschap	Wisselend aantal uren

Japke Zwaan-De Vries	Balie Mar & Klif en VVV Waterland van Friesland Administratie Groen Doen	Wisselend aantal uren
Trea Leegstra	Balie Mar & Klif en VVV Waterland van Friesland Back-office VVV Waterland van Friesland	Wisselend aantal uren
Pytsje Bokma-Westerdijk	Balie Mar & Klif en VVV Waterland van Friesland, eind 2022 tijdelijk uit dienst	Wisselend aantal uren
Wiesje Pit	Balie Mar & Klif en VVV Waterland van Friesland	ZZP, wisselend aantal uren
Tea Wijnja	Educator Museum Joure en gastdocent Groen Doen	Wisselend aantal uren (ZZP)
Rieneke van der Wal	Educator Museum Joure en gastdocent Groen Doen (eind 2022 tijdelijk niet actief)	Wisselend aantal uren (ZZP)
Anneke van Aalzum	Educator Museum Joure en gastdocent Groen Doen	Wisselend aantal uren
Anke Branderhorst	Educator Museum Joure en gastdocent Groen Doen	Wisselend aantal uren
Machteld Visser	Educator Museum Joure en gastdocent Groen Doen	Wisselend aantal uren
Marieke de Vries - Steneker	Educator Museum Joure en gastdocent Groen Doen	Wisselend aantal uren (ZZP)
Iris Nutma	Directeur	0,8 fte
Martsen Metselaar	Fin. administratie	0,5 fte

Bij Museum Joure nam in 2022 Joke Krul helaas afscheid, zij ging met pre-pensioen. Gelukkig hebben we in de persoon van Siska Lubach een goede opvolgster gevonden voor het organiseren van projecten, het regelen van groepsbezoeken en het begeleiden van vrijwilligers.

We maken gebruik van een pool van educatoren/gastdocenten, die zowel bij Museum Joure als Groen Doen worden ingezet. Deze werken op basis van een nuluren-contract of als ZZP'er. De meeste van deze docenten combineren dit met een baan in het onderwijs.

Ieder jaar is er bij onze organisatie ook ruimte voor stagiaires. Naast scholieren die bij ons een maatschappelijke stage lopen, zijn er ook regelmatige stagiaires van de opleiding Marketing en Communicatie. In 2022 was dat Elske Eekhof.

Daarnaast hebben we bij Museum Joure in de zomervakantie vakantiekrachten ingezet op basis van een nuluren-contract: Karin van der Goot, Jojanneke Taconis en Daan Dijkstra.

Vrijwilligers

Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap kan niet bestaan zonder de inzet van heel veel vrijwilligers. Sommige zijn er heel regelmatig, andere doen zo nu en dan een klus. De meeste vrijwilligers zijn verbonden aan één van de drie afdelingen van onze organisatie.

Actief bij Museum Joure zijn:

- Werkgroep De Witte Os; ca 15 personen, die ieder 2 of meer dagdelen per week werken
- Werkgroep Museumcafé; ca 20 personen, die meestal 1 of meerdere dagdelen per week werken
- Werkgroep balie di t/m vr; ca 5 personen, die 1 of 2 dagdelen per week werken
- Werkgroep balie za/zo; ca. 25 personen, die meestal 1 dagdeel per maand of per 6 weken werken
- Werkgroep rondleiders; ca. 8 personen, die heel wisselend werken

- Werkgroep Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân; ca. 30 personen
- Werkgroep educatie; ca. 4 personen, die aanwezig zijn als er schoolgroepen zijn
- Klusmannen- en tuinmannen; ca. 6 personen, waarvan de meesten iedere week aanwezig zijn
- Werkgroep collectie; ca. 2 personen, waarvan de meesten iedere week aanwezig zijn
- Vakmannen/-vrouwen; een club van ca. 3 vrijwilligers brandt regelmatig koffie voor de verkoop in de Witte Os en geeft ook demonstraties. Daarnaast is er een 'pool' van vakmannen en -vrouwen in andere beroepen (drukken, koper slaan, e.d.) die regelmatig demonstraties geven en andere klussen doen.

Actief bij Mar & Klif zijn:

- Schoonmaak en onderhoud van het gebouw; 3 vrijwilligsters
- Onderhoud Heemtuin; ca. 5 vrijwilligers
- Onderhoud Vlindertuin; 3 vrijwilligers
- Onderhoud gebouw; 2 vrijwilligers
- En vrijwilligers die uiteenlopende klussen doen, van koeriersdiensten tot foto's maken, etc.

NME Groen Doen: bijna 20 vrijwilligers

- Leskistwerkgroep; ca 5 vrijwilligers
- Begeleiding verschillende schoolgroepen; ca. 15 vrijwilligers.

Enquête medewerkers en vrijwilligers

In 2022 is voor het eerst een tevredenheidsenquête gehouden onder de medewerkers en vrijwilligers van alle afdelingen van stichting ENL. Hieruit kwamen uiteraard ook de nodige verbeterpunten. Die zijn zoveel mogelijk aangepakt. Het plan is om deze enquête iedere 2 jaar te herhalen.

Financiën

Op deze plek een korte samenvatting van de financiële resultaten van onze stichting. Meer gedetailleerde informatie is op te vragen via info@museumjoure.nl.

Subsidies en sponsors

Onze stichting mag zich ieder jaar verheugen in de steun van verschillende organisaties. De gemeente De Fryske Marren is medefinancier van alle afdelingen. Gemeente Súdwest-Fryslân subsidieert de afdeling Groen Doen en de provincie Fryslân ondersteunt de taken van Mar & Klif op het gebied van het Nationaal Landschap.

Mar & Klif is het bezoekerscentrum van het landschap. Staatsbosbeheer en It Fryske Gea steunen het bezoekerscentrum ook financieel. Helaas heeft Natuurmonumenten de financiële steun beëindigd.

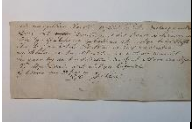
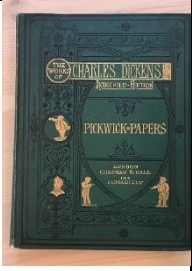
Museum Joure heeft afgelopen jaar een sponsorbijdragen ontvangen van een aantal grote sponsors, nl. Douwe Egberts, de Rabobank en Spanninga Metaal. Helaas stopt de Rabobank het komende jaar met de bijdrage. Gelukkig mogen wij wel blijven rekenen op steun van de Vereniging Vrienden van Museum Joure, die vaak zorgt voor een substantiële ondersteuning.

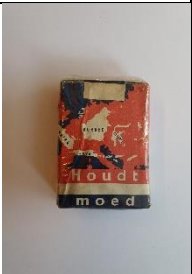
	2022 €	2021 €
STAAT VAN BATEN EN LASTEN		
OPBRENGSTEN		
Opbrengst activiteiten historische collectie	92.960	72.812
Brutowinst winkel- en horecavoorziening	60.721	24.802
Bijdragen van particulieren	38.518	38.029
Huuropbrengsten	2.002	-
Opbrengsten Mar en Klif	50.181	37.268
Gemeentelijke subsidie	398.845	367.361
VVV	37.144	35.063
Opbrengsten NME Groen Doen	41.918	30.163
Bijzondere inkomsten ivm Corona	7.547	39.440
	729.833	644.937
BEDRIJFSKOSTEN		
Personeelskosten	417.742	384.679
Afschrijvingen	12.572	11.712
Huisvestingskosten	165.530	109.602
Inventariskosten	11.759	11.308
PR en marketing	24.663	24.010
Algemene en kantoorkosten	42.386	47.667
Kosten activiteiten	51.814	54.858
	726.464	643.836
EXPLOITATIERESULTAAT	3.369	1.102
Resultaatbestemming		
Onderhoudsfonds gebouwen	- 5.603	
Onderhoudsfonds Inventaris	- 2.011	
Overige Reserves Museum	10.983	1.102
	3.369	1.102

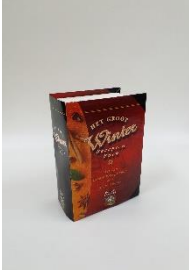
BALANS PER 31 DECEMBER 2022

ACTIVA	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
VASTE ACTIVA		
MATERIELE VASTE ACTIVA		
Verbouwingen	14.321	15.667
Inventaris Museum	12.156	11.806
Andere bedrijfsmiddelen	1	1
Automatisering	<u>14.747</u>	<u>15.086</u>
	41.225	42.560
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	35.247	23.775
Vorderingen	132.468	118.966
Liquide middelen	<u>451.129</u>	<u>584.112</u>
	618.844	726.853
	<u><u>660.069</u></u>	<u><u>769.413</u></u>
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN	153.392	150.033
VOORZIENINGEN	33.226	44.886
KORTLOPENDE SCHULDEN	<u>473.451</u>	<u>574.494</u>
	<u><u>660.069</u></u>	<u><u>769.413</u></u>

Bijlage 1. Aanwinsten

	Inventarisnummer Titel	2022-28 Doosje 200 jaren Douwe Egberts met drie verzilverde theelepels met wapen Utrecht, Friesland en Nederland, 1953.
	Inventarisnummer Titel	2022-29 Doos 250 jaar DE met verzilverde presenteerschaal in de vorm DE-zegel en taartschep, ontworpen door Chantiel Niels, 2003.
	Inventarisnummer Titel	2022-30 Cassette met facsimile en getypt gedrukt exemplaar van dagboek van C. J. de Jong en 2 brieven hierover.
	Inventarisnummer Titel	2022-31 Geweerkolf van ijzer en hout van Duitse MG42, 1940-1945.
	Inventarisnummer Titel	2022-37 Handgeschreven briefje of testament van Dooitzen Wytzes Klok, 11 januari 1879.
	Inventarisnummer Titel	2022-38 Gekalligrafeerde Paaschwensch van Wiebe Tjitses de Boer aan zijn vader, 1836.
	Inventarisnummer Titel	2022-39 Hardcover boek "Pickwick-papers", The Works of Charles Dickens, met groene kaft, circa 1880.

	Inventarisnummer Titel	2022-40 Weeg- of doseermachine voor thee of koffie.
	Inventarisnummer Titel	2022-41 Teller in een houten kast.
	Inventarisnummer Titel	2022-46 Pakje sigaretten, oranje met gekroonde W, uit de Tweede Wereldoorlog.
	Inventarisnummer Titel	2022-47 Pakje sigaretten, rood wit blauw en voormalig Nederlands Oost-Indisch gebied met tekst Houdt moed, uit de Tweede Wereldoorlog.
	Inventarisnummer Titel	2022-48 Affiche Bevrijdingsfeesten Joure, ontwerp Roel Otter, druk Haskerland N.V.
	Inventarisnummer Titel	2022-50 Beschilderd tegeltje naar ontwerp van M. Buis met voorstelling van twee duikende mannen, beschilderd door onderduikers.
	Inventarisnummer Titel	2022-51 Lichtreclame, lichtbak rood zegel Douwe Egberts.

	Inventarisnummer Titel	2022-52 Button met rood zegel Douwe Egberts.
	Inventarisnummer Titel	2022-53 Koffieverpakking Douwe Egberts Wintergloed verpakt in boek.
	Inventarisnummer Titel	2022-54 Koffieverpakking Douwe Egberts Zomergloed.
	Inventarisnummer Titel	2022-55 Reclame affiche, ingelijst met tabakspot en pijp.
	Inventarisnummer Titel	2022-56 Stoelklok uit 1718? (en later) met houten oren en loden meerminnen.
	Inventarisnummer Titel	2022-57 Dekselpot van bruin steengoed aardewerk, gemaakt door Ale Hosper, 1980.

	Inventarisnummer Titel	2022-58 Oranje Ideeënbus Douwe Egberts, 1977.
	Inventarisnummer Titel	2022-61 Douwe Egberts voorraadtrommel van blik.
	Inventarisnummer Titel	2022-74 Twee paar houten meerminnen voor een stoelklok.
	Inventarisnummer Titel	2022-75 4 porseleinen thee kop en schotels "Royal Tettau".
	Inventarisnummer Titel	2022-76 Gekalligrafeerde nieuwjaarswensch aan mijn waarde ouders van P. Keverling.
	Inventarisnummer Titel	2022-77 Staartklok met beschildering van een slagerij, vervaardigd door Borger.
	Inventarisnummer Titel	2022-78 Fotografische reproductie District van Ontvang Joure.

	Inventarisnummer Titel	2022-79 Kaart Doniawerstal 1850 uit Eekhoff atlas.
	Inventarisnummer Titel	2022-80 Kaart van "La Seigneurie D'Ouest-Frise ou Frise Occidentale", in 1692 voor het eerst uitgegeven door Nicolas Sanson, geograaf van de Franse koning.

Toegezegde schenking, dhr. Schothorst wil zijn collectie Zwerfstenen na zijn overlijden aan Mar & Klif schenken.

Bijlage 2. Een beknopte geschiedenis van Museum Joure

Op 1 juli 1976 opende de voorganger van Museum Joure, stichting Johannes Hessel Huis, de deuren in het voormalige pakhuis van Douwe Egberts aan de Geelgietersstraat. In het pand was een expositie te zien over de geschiedenis van Douwe Egberts. Op de eerste verdieping van het pakhuis vestigde zich het Natuurmuseum, toen nog een aparte stichting. Op de zolder organiseerde de Culturele Raad van de gemeente exposities op het gebied van beeldende kunst.

Door de tijd heen breidde het museum zich langzamerhand uit. Nieuwe panden, collecties en taken werden aan het museum toegevoegd. In 40 jaar is er zeker heel veel veranderd en is het museum uitgegroeid tot één van de grootste museumcomplexen van Friesland. Een beknopte samenvatting van de veranderingen door de jaren heen.

Jaar	Wat
1980	Museumwinkel De Witte Os aan de Midstraat 97 geopend
1981	Geboortehuis van Egbert Douwes in de museumtuin geplaatst
1984	Museumstraat aangelegd (verbindingsweg tussen de Sinnebuorren en het Waagplein)
1986	Keverling pakhuis en Keverling kantoor (huidige ambachtengebouw) aan het museum toegevoegd
1989	Kadehuisje in beheer bij het museum als beheerderswoning
1991	'Metaalfabriek Keverling' toegevoegd aan het museum, met presentatie over Keverling en Fries Grafisch Museum
1993	Heemkundig werkverband Skarsterlân opgericht (latere HWS)
2001	Pand 99 aan Museum Joure toegevoegd, nieuwe horecavoorziening en nieuwe tentoonstellingsruimte. Kultuerried organisatorisch onderdeel van Museum Joure
2004	Fusie Natuurmuseum en Johannes Hesselhuis tot Museum Joure
2006	Kadehuisje ingericht met koperslagerswerkplaats en koffiebranderij
2009	Depot verhuist naar ruimtes van voormalige lokale omroep Oskar, It Sael wordt helemaal opgeknapt en ingericht met Friese klokken
2012	Museum Joure neemt afscheid van de natuurexpositie, deze verhuist naar Bezoekerscentrum Mar & Klif in Oudemirdum. Ook wordt afscheid genomen van de bakkerij-tentoonstelling, de bovenverdieping van het Ambachtengebouw wordt ingericht als educatieruimte
2013	Het Johannes Hessel Pakhuis wordt opnieuw ingericht met op de begane grond een expositie over koffie, op de eerste verdieping een expositie over thee en ook de zolderverdieping wordt opgeknapt. Hier heeft het Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân zijn werkplek
2015	Museum Joure stopt onder druk van de bezuinigingen met het organiseren van voorstellingen en concerten buiten de eigen gebouwen (van oudsher de Kultuerried-activiteiten), zoals de concerten in Park Heremastate, de concerten in de verzorgingstehuizen en de theatervoorstellingen in It Haske en de Rjochtdei
2016	Museum Joure stopt met de organisatie van de exposities in de bibliotheek en het gemeentehuis. De expositiewerkgroep gaat als een zelfstandige stichting verder: de stichting Keunst en Keur
2018	Fusie Museum Joure met Bezoekerscentrum Mar & Klif tot stichting Erfgoed, Natuur en Landschap. Herinrichting panden Midstraat 97 en 99, met een centrale balie, doorgang naar de Witte Os en de realisatie van een nieuwe zaal.
2020	De tuin en de straat tussen de panden is opnieuw ingericht en in de winter van 2020-2021 zijn de kades van de Geelgieterstraat gesaneerd, is het houtwerk, de bestratingen en de belichting vernieuwd. In mei 2020 is het beeld Kaskade van de kunstenaar Klaas Gubbels in het parkje bij de Sinnebuorren geplaatst.
2023	Verduurzaming Johannes Hesselpakhuis, Keverling Pakhuisje en geboortehuisje en nieuwe inrichting.

Bijlage 3. Jaarverslag Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân (HWS) 2022

Ook het afgelopen jaar hadden de coronamaatregelen de nodige invloed t.a.v. een normaal functioneren van het HWS. Zo zijn de vergaderingen in januari en februari verlopen via mailcontact. Veel is intern en extern ook via de mail geregeld. Vanaf maart kon er weer normaal vergaderd worden. Het AB kwam vijf maal bijeen en het DB tien maal.

Bestuur

Het DB was in 2022 als volgt samengesteld:

- Theo Huisman, voorzitter
- Ben de Jong, secretaris
- Tjerk Algera, lid
- Jaap Halma, penningmeester
- Hanneke Staal, lid
- Dinie Stuiver, lid

Lief en Leed

Johan Halstein was het hele jaar nog herstellend van een ingrijpend ziekteproces. Ook hebben we om fysieke redenen afscheid moeten nemen van Rob Doets en Anno Valkema. Klaas Jelsma had geruime tijd last van hartklachten en is daar helaas op 10 september aan overleden. Voor Theo Rijpkema was het ziekteproces van zijn vrouw de reden, dat hij het afgelopen jaar niet als HWS-lid kon functioneren.

De gemiddelde leeftijd van de HWS-leden stijgt nog steeds en dat maakt het HWS kwetsbaar. Het HWS heeft dringend nieuw en zo mogelijk jong bloed nodig. Getracht is met een pr-campagne de nodige aandacht voor de HWS-activiteiten te trekken. Zo is gebruik gemaakt van de facebookpagina van het museum d.m.v. een paar artikeltjes en een promotiefilm. Ook heeft het HWS zich gepresenteerd op een culturele markt in september, die om diverse redenen helaas slecht bezocht werd. De promotie van het HWS is een punt van voortdurende aandacht.

Ook in 2022 is in de AB vergaderingen aandacht gevraagd voor het museumprotocol inzake afscheid en opschoning ledenlijst. Het HWS streeft er naar zichtbaarder te worden in de museumorganisatie en zich meer te conformeren aan het museale beleid.

Externe actie

In mei is er in het Koffielokaal een film over 75 jaar bevrijding getoond, waar ook een kleine, maar interessante expositie aan was gekoppeld. Dit initiatief van de werkgroep Beeld en Geluid, dat door de coronamaatregelen een paar jaar uitgesteld moest worden, werd een succes. 360 personen hebben de film bezocht.

Weer heeft het HWS ingestemd met het verzoek van de Jumbovestiging in Joure om mee te werken aan een tweede plaatjesboek over historisch Joure, dit keer over de periode 1950-2000.

Er is vanaf juni hard aan gewerkt. De Jumboactie zal in het voorjaar van 2023 plaatsvinden. Tevens is er een zestal foto's geleverd voor een Jumbo mokkenactie in de loop van 2023.

Het HWS heeft in 2022 twee lezingen georganiseerd over Openbaar vervoer in Friesland (Melle v.d. Goot) en Amerikaanse boerderijen in Friesland (Jacob v.d. Vaart).

Interne actie

Doordat er een einde komt aan het registratiesysteem Adlib wordt er op (provinciaal) museumniveau naarstig gezocht naar een nieuw systeem, dat gebruiksvriendelijker is en betaalbaar. Een kleine werkgroep, bestaande uit Henk Jan Oost, Tjerk Algera en Harm Nijholt houdt zich bezig met het volgen van de registratieontwikkelingen en aan de aanpassingen die het computersysteem soms nodig heeft. Ook het invoeren van gegevens op de website heeft de nodige aandacht gehad.

Website HWS

Websitegegevens opgetekend door Google Analytics over het jaar **2022**.

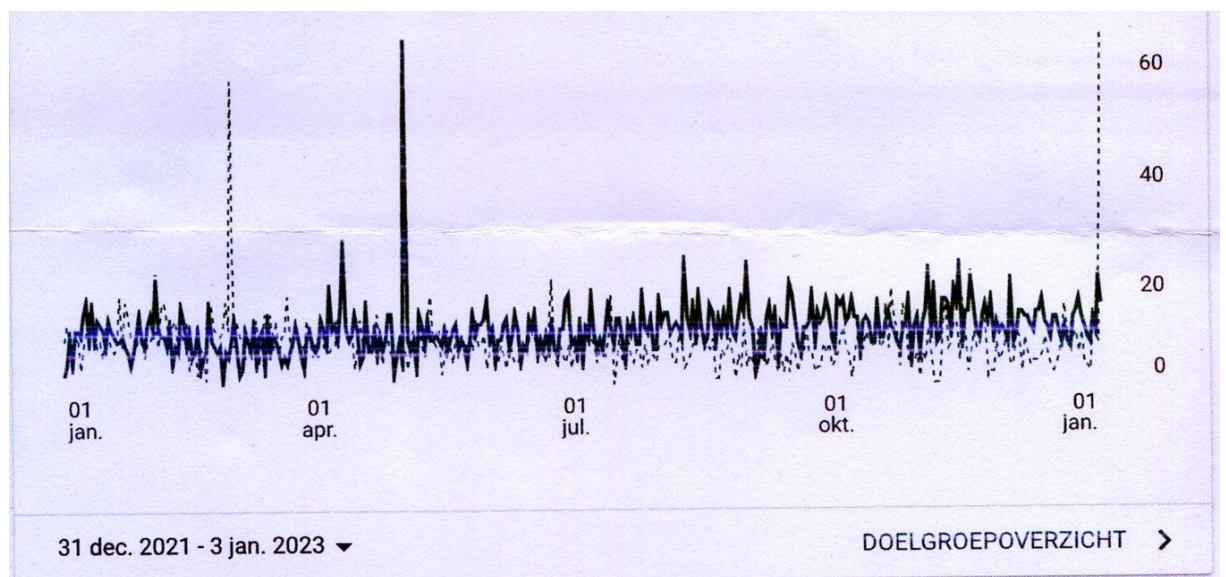
Aantal gebruikers is 3000.

Aantal bezoeken is 3900.

Het percentage bezoekers dat maar één pagina bekijkt en weer vertrekt is 58%.

De gemiddelde tijd die een bezoeker op de website verblijft is 2 minuten en 40 seconden.

Hieronder de grafiek die bij 2022 hoort:

Hanneke Staal en Ben de Jong werkten het afgelopen jaar in opdracht van de museumdirectie aan een boek over de panden en het terrein van het museum. Het boek wordt in 2023 uitgebracht.

Ook dit jaar is er hard gewerkt aan het opruimen en opschonen van de zolder.

Zoldercontacten 2022

In 2022 hebben zo'n 32 personen contact gezocht via de HWS zolder voor informatieve vragen over foto's en documenten.

WERKGROEPEN

UEG

UEG leverde dit jaar de nummers, 53, 54 en 55. Jaap Halma heeft de functie van penningmeester overgedragen aan Jan Huisman, die eveneens door Jan Lammertsen wordt ingewerkt v.w.b. de lay out van de periodiek. Verder werd er een boek over “Trammen in Haskerland”, geschreven door Jan Lammertsen, uitgebracht.

Bibliotheek

De boeken van het Fries Grafisch zijn op waarde geselecteerd. Er is opgeschoond en zo is er weer wat meer plaats gekomen in de bibliotheek. Ook dit jaar is weer een aantal boeken aan het boekenbezit toegevoegd.

Fotowerkgroep

Naast de verwerking van het fotobezit, waar de werkgroep stug mee doorgaat, is er in de laatste helft van dit jaar weer veel werk verzet aan het nieuwe Jumboalbum, dat de periode 1950-2000 beslaat.

Gilde

Het gilde is ondanks de warme zomer en de coronamaatregelen in het voorjaar niet ontevreden over het aantal rondleidingen in 2023.

Documentatie

Naast het beantwoorden van binnenkomende vragen en verzoeken is de organisatie en verwerking van documenten verder geoptimaliseerd. Jelmer Kuipers heeft het Keverlingarchief op verantwoorde wijze verwerkt.

In het algemeen kan worden gesteld, dat de werkgroepen Bibliotheek, Documentatie, Foto, Beeld & geluid, Gildemeesters en UEG zo goed en kwaad dat kon hebben doorgewerkt, voor zover de coronamaatregelen dat mogelijk maakten, zowel op de zolder als thuis.

REGISTRATIE VAN WEBSITE- EN MAILVRAGEN 2021/2022 Werkgroep Vraag & Antwoord

De registratie van vragen is gestart vanaf mei 2021, ook i.v.m. corona.

Dus in de aantallen van 2021 zitten ook vragen van de coronaperiode 2020:

2020/2021 : 1 t/m 43

2022 : 44 t/m 60

Hanneke/Annemarie

Tenslotte

Hopelijk kunnen we in 2023 onze activiteiten weer oppakken met de intentie dat we die noeste arbeid niet alleen in stilte verrichten, maar ons werkverband zichtbaar maken voor buitenstaanders via lezingen en de medewerking aan diverse (museum)activiteiten.

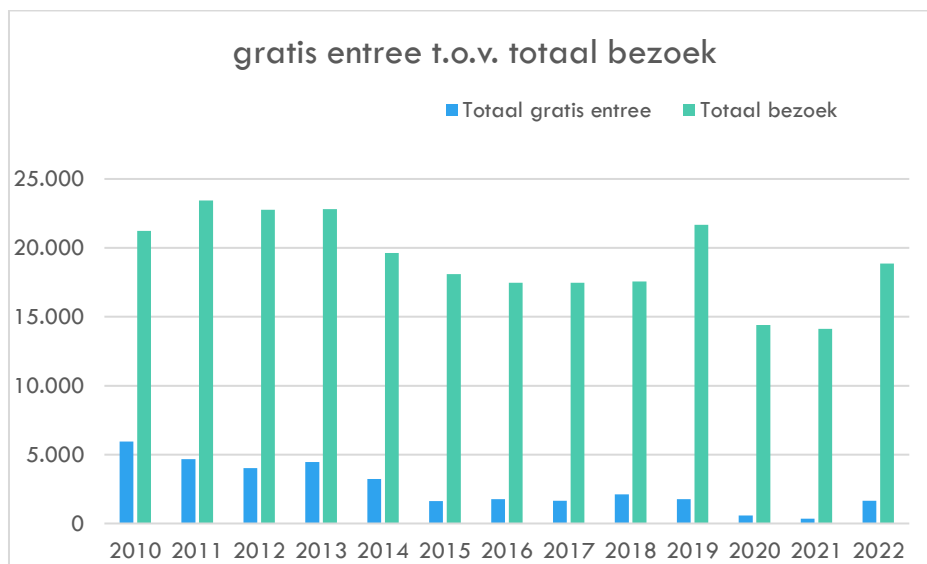
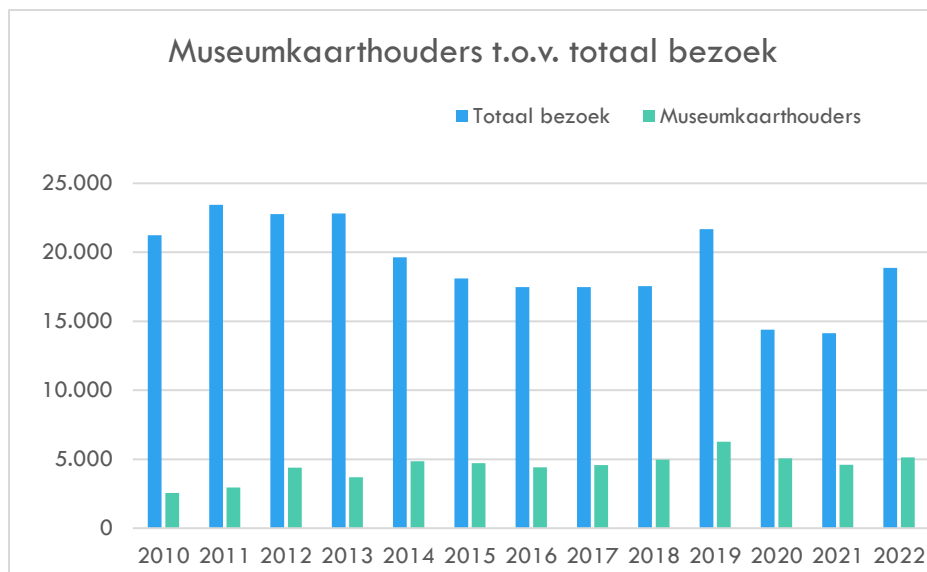
Ben de Jong, secretaris

Bijlage 4. Bezoekers Museum Joure

Betalende bezoekers	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
totaal volwassenen individueel (incl. korting en Museumkaart)	8.709	9.031	10.069	9.255	11.193	9.913	9.663	10.091	9.570	12.561	10.683	10.074	11.295
totaal kinderen en gezinnen (incl. museumkaart)	2.478	2.416	2.001	1.858	1.502	1.712	1.793	1.623	1.578	1.804	2.092	2.644	2.070
totaal betalende groepen	3.997	6.716	6.439	6.769	2.978	3.765	3.535	3.094	3.044	4.115	236	851	2.849
totaal schoolgroepen betaald	114	609	219	465	742	1.065	723	1.009	1.251	1.433	798	217	1.009
Gratis entree	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
totaal sponsors, donateurs, e.d.	564	481	395	231	453	124	182	243	173	237	19	86	53
totaal onderwijs niet betalend	1.663	1.352	774	574	82	18	62	40	0	52	0	0	0
overig gratis entree (incl. acties 2 ^e kaartje gratis)	3.712	2.840	2.860	3.652	2.690	1.506	1.512	1.376	1.936	1.481	570	257	1.049
Gebruik derden													542
Totaal betaald bezoek	15.298	18.772	18.728	18.347	16.415	16.455	15.714	15.817	15.443	19.913	13.809	13.786	17.223
Totaal gratis entree	5.939	4.673	4.029	4.457	3.225	1.631	1.756	1.659	2.109	1.770	589	343	1.644
Totaal bezoek	21.237	23.445	22.757	22.804	19.640	18.103	17.470	17.476	17.552	21.683	14.398	14.129	18.867

waarvan	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Museumkaart volwassenen	2.467	2.718	4.056	3.447	4.526	4.399	4.096	4.243	4.651	5.775	4.410	3.879	4.500
Museumkaart kinderen	86	235	341	255	327	322	312	333	329	493	648	716	626

Nb. Tot 2018 bood het museum gezinskaarten aan, aantrekkelijk voor ouders met kinderen.

Bijlage 5. Jaarverslag Vlindertuin Lemmer 2022

Middenin Lemmer, tussen de Rondweg, de oude Tramdijk, de Urkerstraat en het fietstunneltje, ligt de Vlindertuin. Een natuurlijke oase in stedelijk gebied. De Vlindertuin is een initiatief van gemeente De Fryske Marren en wordt beheerd door Bezoekerscentrum Mar & Klif in Oudemirdum. De vrijwilligers van de werkgroep Vlindertuin denken mee over het uit te voeren beheer en zorgen voor het onderhoud van de tuin en het monitoren van de flora en fauna.

Onderhoud

De inzet van vrijwilligers voor het onderhouden van de tuin is onmisbaar. Een enthousiaste groep mannen zorgt voor het onderhoud, zoals het vrijhouden van het pad, het beheersen van de begroeiing en het bijhouden van de waterpartijen. Kerst Boersma is bijna dagelijks in de tuin te vinden en is vooral bezig met het snoei- en zaagwerk. Ook Goasse Hylkema draagt zijn steentje bij aan het onderhoud en monitoren in de tuin, met name tijdens de Landelijke Natuurwerkdagen. Het maaiwerk is sinds juni 2019 uitbesteed aan Bert Jonkman.

Landelijke Natuurwerkdag

Op vrijdag 4 november heeft een groep leerlingen van de Tienerschool uit Lemmer geholpen met het plegen van onderhoud in de tuin tijdens de speciale klassendag en ook op zaterdag 5 november stond er een groep vrijwilligers klaar om in de tuin aan de slag te gaan. De sloten en poelen zijn gehekkeld, braamstruiken verwijderd, wilgen geknot en er is heel veel riet afgevoerd. Het gereedschap voor beide dagen is beschikbaar gesteld door Landschapsbeheer Friesland.

Flora en fauna

De inrichting en het beheer is er op gericht dat naast wilde inheemse vlinders, ook andere insecten, zoals bijen en hommels, en allerlei soorten vogels zich er thuis voelen. Zo is er bijvoorbeeld reliëf aangebracht waardoor er een afwisselend terrein is ontstaan met verschillende microklimaten en een grote variatie aan vegetatie. Door de aanwezigheid van waterpartijen is het er ook prima vertoeven voor libellen, juffers en watervogels.

Jong en oud samen aan de slag tijdens de Natuurwerkdag in de Vlindertuin

Het is dus geen keurig aangelegd parkje met gemaaide grasveldjes en schelpenpaadjes, maar een avontuurlijke “strúntún” waar van alles te beleven is. Er groeien bijvoorbeeld meer dan honderd verschillende soorten inheemse planten en dat midden in Lemmer!

Bijlage 6. Verslag Gaasterlandse Natuurweek 2022

In de herfstvakantie is de 35^e editie van de **Gaasterlandse Natuurweek** georganiseerd. De Gaasterlandse Natuurweek is een week vol leuke, groene, sportieve, creatieve en vooral duurzame activiteiten, georganiseerd door een unieke samenwerking van de verschillende natuurgerelateerde organisaties in de regio: Bezoekerscentrum Mar & Klif, It Fryske Gea, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Stichting Gaasterlân Natuerlân en IVN Súdwesthoeke. De week wordt mede mogelijk gemaakt door financiële steun van de Gemeente De Fryske Marren. Het doel is jong en oud te laten genieten van en in de natuur en ervan bewust te worden dat je zorgvuldig met de natuur en je leefomgeving moet omgaan.

Dit jaar was het thema 'Speuren naar sporen'. Een prachtig thema waarbij we bezoekers uitnodigden om op zoek te gaan naar sporen in de natuur en bewust te kijken naar hun eigen sporen in de wereld. Na 2 jaar waarin veel activiteiten moesten worden afgelast i.v.m. het Corona virus konden we dit jaar weer als vanouds organiseren. De Groene Markt waarmee de natuurweek weer traditiegetrouw kon worden afgetrapt was een succes. Bij de ingang van het bos stond een tentoonstelling van het Nationaal Landschap door natuurfotograaf Jan Tijsma. Het weer was prachtig, de bezoekers kwamen in grote getale naar het Rysterbosk en er was een groot aanbod aan kinderactiviteiten en duurzame, biologische en fairtrade producten.

De rest van de week stonden de volgende activiteiten op het programma:

Maandag: Beach Clean Up Mokkebank bij Mirns met It Fryske Gea en Beach Clean Up Oudemirdumerklif met Natuurmonumenten met in totaal zo'n 25 deelnemers. De Paddenstoelen-excursies o.l.v. Gosse Haga trokken in totaal 50 deelnemers. Zo'n 15 kinderen hebben een herfstschilderij geschilderd met het IVN Súdwesthoeke en 30 kinderen hebben meegedaan met Expeditie Waterbeestjes met It Fryske Gea.

Dinsdag: De sportieve outdoordag met Staatsbosbeheer in Bosk Elfbergen trok ca 120 deelnemers, de workshop natuurfotografie 12 deelnemers, excursie Rysterbosk ca 20 deelnemers en de Paddenstoelenlezing ca 20 toehoorders.

Woensdag: Kleutertheater Jlnky's Mikmak in de kapschuur in het Rysterbosk trok 150 kinderen en ouders en de excursie Lycklamabos o.l.v. Natuurmonumenten trok 20 deelnemers en er waren nog ca 20 deelnemers voor de GPS tocht door Bosk Elfbergen.

Donderdag: Oerrr Wilde Buitendag Lycklamabos met ca 200 jonge deelnemers vergezeld door hun ouders. Geschiedeniskuier Oude Balksterweg 17 deelnemers.

Vrijdag: Kinderactiviteit Sporen in gips met Staatsbosbeheer 20 kinderen en de ouder-en-kindactiviteit samen sporten trok 22 deelnemers.

Zaterdag 29 oktober vond weer de jaarlijkse Nacht-van-de-Nacht-wandeling plaats. Het moment om mensen bewust te maken van het belang van duisternis voor mens en dier. Maar liefst 180 deelnemers namen deel aan de wandeling door het Rysterbosk langs de 7 met olielampjes verlichte acts met muziek, verhalen en dans

Drie maatschappelijke stagiairs van CSG Bogerman Sneek en Balk hebben geholpen met het begeleiden van de kinderactiviteiten, de Beach Clean Up en met het inschrijven van bezoekers in ons Bezoekerscentrum.

Tijdens de Gaasterlandse Natuurweek zijn alle activiteiten en excursies goed bezocht en veelal volgeboekt. Naast alle bezoekers van de Groene Markt hebben er in totaal ruim 920 kinderen en volwassenen meegedaan aan de fysieke activiteiten.

We kijken terug op een geslaagde Gaasterlandse Natuurweek!

Mar & Klif is de voortrekker bij de organisatie van de Gaasterlandse Natuurweek. Zo verzorgen wij de coördinatie en de planning, het aanvragen van vergunningen, de publiciteit, het verwerken van aanmeldingen, de financiën, uitvoering van een aantal activiteiten, etc.

Bijlage 7. Overzicht deelname Groen Doen voorgaande jaren

Schooljaar 2021-2022

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Leskisten	Materiaal-pakketten	Op Excursie	(Gast)les op school	Himmeldei	Totaal
Súdwest-Fryslân	58	9.530	221	227	381	152	35	1.016
De Fryske Marren	33	3.949	78	66	176	86	16	422
Totaal	89	13.479	299	293	557	238	51	1.438

Schooljaar 2020-2021

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Leskisten	Materiaal-pakketten	Op Excursie	(Gast)les op school	Himmeldei	Totaal
Súdwest-Fryslân	57	6.521	227	213	140	47	23	650
De Fryske Marren	32	3.381	72	68	67	31	5	243
Totaal	89	9.902	299	281	207	78	28	893

Schooljaar 2019-2020

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Leskisten	Materiaal-pakketten	Op Excursie	(Gast)les op school	Himmeldei	Totaal
Súdwest-Fryslân	51	6.256	140 32 (11)	54 0 (88)	142 18 (156)	30 2 (27)	5 0 (21)	371 52 (303)
De Fryske Marren	33	3.810	61 10 (10)	39 0 (42)	99 0 (48)	84 1 (5)	0 0 (17)	283 11 (122)
Totaal	84	10.066	243	93	259	117	5	717
<i>Totaal incl. annuleringen</i>			<i>(264)</i>	<i>(223)</i>	<i>(463)</i>	<i>(149)</i>	<i>(43)</i>	<i>(425)</i> <i>(1.142)</i>

Aantal | alternatief aanbod door corona

(Geannuleerd door Groen Doen i.v.m. corona en sluiting scholen. Annuleringen door scholen zelf zijn hierbij niet opgenomen)

Schooljaar 2018-2019

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Leskisten	Materiaal-pakketten	Op Excursie	(Gast)les op school	Himmeldei	Totaal
Súdwest-Fryslân	51	6.325	162	176	320	95	18	771
De Fryske Marren	32	3.775	48	46	141	38	13	286
Totaal	83	10.100	210	222	461	133	31	1.057

Schooljaar 2017-2018

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Uitgeleende leskisten	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen/activiteiten	Himmeldei
Súdwest-Fryslân	55	6.526	129	321	300	22
De Fryske Marren	34	3.859	63	158	135	29
Totaal	89	10.385	192	479	435	51

Schooljaar 2016-2017

	Aantal scholen	Aantal leerlingen*	Uitgeleende leskisten	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen/activiteiten	Himmeldei
Súdwest-Fryslân	54	ca. 14.281	128	294	300	19
De Fryske Marren	35	ca. 7.055	58	151	127	19
Totaal	89	21.336	186	445	427	38

*Per abuis is in dit schooljaar een afwijkende telmethode gehanteerd, nl. het aantal leerlingen dat aan een activiteit heeft meegedaan in plaats van het aantal leerlingen op de aangesloten scholen. Omdat veel scholen meerdere activiteiten per groep boeken, zijn hier dus dubbellingen in.

Schooljaar 2015-2016

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Uitgeleende leskisten	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen/activiteiten	Himmeldei
Súdwest-Fryslân	49	ca. 5.921	111	429	156	26
De Fryske Marren	33	ca. 3.384	58	238	64	22
Totaal	82	9.305	169	667	220	48

Schooljaar 2014-2015

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Uitgeleende leskisten	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen/activiteiten	Himmeldei
Súdwest-Fryslân	49	ca. 5.672	139	294	145	21 scholen (1250 opgegeven leerlingen)
De Fryske Marren	32	ca. 3.204	54	184	37	23 scholen (1280 opgegeven leerlingen)
Totaal	81	8.876	193	478	182	

Schooljaar 2013-2014

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Uitgeleende leskisten	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen/activiteiten	Himmeldei
Súdwest-Fryslân	46	5.942	118	223 (ca. 4942 leerlingen)	232	25 scholen (1920 leerlingen)
De Friese Meren	31	3.337	56	124 (ca. 2.885 leerlingen)	56	21 scholen (1929 leerlingen)
Totaal	77	9.279	174	348	288	

Schooljaar 2012-2013

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Uitgeleende leskisten (per week)	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen/activiteiten	Himmeldei
Súdwest-Fryslân	47	5.874*	199	211	212	28 scholen (1888 kind.)
Gaasterlân-Sleat	10	811	31	32	20	8 (520 kind)
Lemsterland	6	673	41	15	8	6
Skarsterlân	14	1.858	36	55	47	n.v.t
Totaal	77	9.216	127	313	287	

Schooljaar 2011-2012

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Uitgeleende leskisten	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen / activiteiten
Súdwest-Fryslân	48	6.485		129	222
Gaasterlân-Sleat	10	864		33	36
Lemsterland	6	719		19	4
Skarsterlân	n.v.t.	n.v.t.		n.v.t	n.v.t
Totaal	64	8.068	39		

Toelichting bij overige materialen/activiteiten:

Dit zijn bijvoorbeeld gastlessen op school, levend materiaalpakketten (vlinderpakket, champignons, e.d.), etc.

Bijlage 8. Werkzaamheden t.b.v. VVV Waterland van Friesland

De baliemedewerksters van Mar & Klif worden via een detacheringsovereenkomst voor een groot deel van hun uren ingezet t.b.v. VVV Waterland van Friesland. De meeste uren worden op locatie Mar & Klif gemaakt en hebben ook betrekking op het toeristisch landschap van Gaasterland. De werkzaamheden variëren.

Baliewerkzaamheden

- Ontvangen en adviseren van bezoekers over de toeristische mogelijkheden in Gaasterland en de hele regio Waterland van Friesland, zowel persoonlijk als per mail en telefonisch en alle werkzaamheden die daarbij horen.

Distributie VVV magazine en VVV kranten en merchandise Waterland van Friesland

- Distributie coördinatie afdeling Gaasterland magazines en persoonlijk contact met ondernemers.
- Distributie coördinatie afhaalpunt van bestelde merchandise bij Waterland van Friesland

Leden en potentieel

- Signaleren van zaken die met leden te maken hebben.
- Nieuwe leden werven, bezoeken van leden, contact zoeken met leden bij opzegging, wijzigingen in lidmaatschap.

Seizoensverlengingactiviteit Brekkenpaad met Verhaal de pontjes varen langer door

- Verzorgen tekst tbv sociale media ism WvF, persbericht, contact ondernemers, locaties.

Artikelen schrijven

- Input aanleveren, verhaallijn Stromen, het ontwikkelen van 3 routes; Palingroute, Molenroute, Jaagpadenroute incl tekst, route en odp

Foto's zoeken en regelen

- Odulphuspad overnachtingen in odp aanpassen
- Fotos i.s.m. Jan Tijsma.
- Foto's zoeken voor WvF of contacten leggen hierover bij bronnen.
- Foto's aanleveren t.b.v. Places of Interest.

Diverse input

- Evaluatie aanleveren punten tbv print 2022.
- Bijwonen van de periodieke vergaderingen in Joure bij WvF 2022

Website WvF

- Diverse teksten, tips en foto's aangeleverd.
- Input gevraagd voor Website WvF bij ondernemers.
- Content verzorgen voor Places of Interest, diverse routes geïmplementeerd en voorzien van gpx en tekst.

Open Data Platform

- Invoeren van routes en evenementen voor WvF.
- Leden WvF aanvullen in overleg met WvF.
- Belronde ODP ledencontact WvF vermelding website.

Oren en ogen van regio Gaasterland

- Belangrijke zaken doorspelen/delen met Directeur WvF.
- Ondernemersnetwerk Gaasterland, De Stikke Eigen Haard en WHI aan WvF.
- Klachten, opmerkingen, kansen etc doorgeven.
- Vergaderpunten voorbereiden.
- Persbericht Brekkenpaad met Verhaal ism WvF
- Facebook actie ism WvF omtrent de fietsroute Het Verdriet van de Zuiderzee
- Bloggers diverse input geleverd over Mar en Klif en het Nationaal Landschap

Contactpersoon voor WvF Landschapscursus

- Cursisten via WvF voorzien van informatie omtrent cursus

Bijlage 9. Sponsors

Museum Joure

- Gemeente De Fryske Marren
- Jacobs Douwe Egberts
- Rabobank Sneek-Zuidwest Friesland
- Spanninga Metaal BV
- Vereniging Vrienden van Museum Joure

Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân, bezoekerscentrum Mar en Klif

- Gemeente De Fryske Marren
- Provinsje Fryslân
- Staatsbosbeheer
- It Fryske Gea

Groen Doen

- Gemeente Súdwest-Fryslân
- Gemeente De Fryske Marren
- Wetterskip Fryslân

Bijlage 10. Kritische Prestatie Indicatoren

Sinds 2018 werkt de gemeente De Fryske Marren met kritische Prestatie Indicatoren. In deze bijlage lichten wij de wijze waarop wij hier invullen aan gegeven hebben nog kort toe.

Kritische Prestatie Indicatoren Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap onderdelen Museum Joure en Bezoekerscentrum Mar & Klif:

- Doel 1: De stichting Erfgoed, Natuur en Landschap zet zich in voor een verantwoord beheer en behoud van de collectie.
- Doel 2: De stichting Erfgoed, Natuur en Landschap biedt een gevarieerd programma voor een divers publiek en streeft ernaar het aantal bezoekers en/of deelnemers minimaal stabiel te houden dan wel te laten groeien.
- Doel 3: De stichting Erfgoed, Natuur en Landschap is een flexibele organisatie die met specialisten en vrijwilligers werkt en daardoor naast een publieke functie ook een maatschappelijke functie vervult.
- Doel 4: De stichting Erfgoed, Natuur en Landschap draagt actief bij aan samenwerking tussen de musea en andere (culturele) partners in de gemeente.

KPI1

De stichting voldoet voor de collectie Joure aan de definitie voor musea zoals geformuleerd door de International Council of Museums en aan de kwaliteitsnormen van het landelijke museumregister. 'Een museum is een permanente instelling, niet gericht op het behalen van winst, toegankelijk voor publiek, die ten dienste staat van de samenleving en haar ontwikkeling. Een museum verwerft, behoudt, onderzoekt, presenteert, documenteert en geeft bekendheid aan de materiële en immateriële getuigenissen van de mens en zijn omgeving, voor doeleinden van studie, educatie en genoegens.' (vertaling 2006).

Zoals in de paragrafen over de collectie Museum Joure is beschreven draagt onze organisatie op verantwoorde wijze zorg voor het behoud, de documentatie en ontsluiting van de collectie en verwerven we zo nu en dan aanvullingen op onze collectie. Daarin zijn we wel terughoudend. Overigens richten wij ons met name op objecten en minder op immaterieel erfgoed. We presenteren deze objecten in vaste exposities, tijdelijke exposities en werken graag mee aan het beschikbaar stellen van bruiklenen aan derden.

KPI2

De stichting biedt rondom de geschiedenis van Joure, de ontstaansgeschiedenis en de natuur van het Nationaal Landschap alsmede actuele thema's een gevarieerd programma van presentaties/exposities en (educatieve) activiteiten en volgt de belangstelling en waardering ervan bij het publiek en andere gebruikers.

De hoofdstukken over Museum Joure en Bezoekerscentrum Mar & Klif bieden een overzicht van de activiteiten in de vorm van exposities, presentaties en activiteiten. In 2022 zijn na de coronajaren weer meer activiteiten georganiseerd dan de voorgaande jaren is het bezoekersaantal ook weer (bijna) op het niveau van voor corona.

KPI3

De stichting werkt met een grote groep vrijwilligers en geeft aandacht aan gerichte ondersteuning en begeleiding van de vrijwilligers.

Met name bij Museum Joure is een grote groep vrijwilligers actief (ca. 150). Als organisatie doen wij ons best om hen goed te begeleiden en ondersteunen, in eerste instantie natuurlijk bij het uitvoeren van hun werkzaamheden. Maar regelmatig ook bij andere ontwikkelingen in hun leven. Met name voor de kwetsbare vrijwilligers zijn de staf en de andere collega vrijwilligers van groot belang voor het behoud van structuur, gezelschap en soms ook voor praktische ondersteuning.

Begin 2022 waren onze mogelijkheden om vrijwilligers te begeleiden beperkt door corona. In de loop van het jaar hebben wij deze rol weer beter op kunnen pakken.

KPI 4

De stichting organiseert als trekker van Programmalijn Grutsk op De Friese Meren minimaal één activiteit op het gebied van het delen van museale kennis, het aanjagen van onderlinge samenwerking en/of kwaliteitsverbetering en ten minste één activiteit waarin musea samen optrekken zoals educatieve productontwikkeling, een recreatieve component of gezamenlijke promotie.

De stichting participeert in het gezamenlijk museumoverleg met VVV Waterland van Friesland en heeft het initiatief genomen om naast het overleg met de VVV ook weer een contactmoment over inhoudelijke zaken te organiseren. Dit is in 2022 twee keer georganiseerd en de stichting fungeert dan als voorzitter.

Daarnaast heeft de stichting ENL het initiatief genomen om een bijeenkomst te organiseren met historische verenigingen, eenpitters en andere historische organisaties in de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân om zo kennis en ervaring uit te wisselen. De eerste editie was in De Tiid in Bolsward.

Kritische Prestatie Indicatoren Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap onderdeel NME Centrum Groen Doen:

- Doel: De afdeling Groen Doen zet zich in voor het vergroten van het bewustzijn van (basis)schoolkinderen over hoe je op een duurzame manier omgaat met je leefomgeving. Groen Doen organiseert een breed aanbod van activiteiten (eigen en van derden) om dit doel te bereiken.

KPI

In 2022 handhaaft Groen Doen het niveau van het aantal activiteiten en het bereik van de scholen op het niveau van de periode 2020/2021 met als doel dit aantal te overstijgen als de maatregelen rondom corona dit toelaten.

Het aanbod van activiteiten is in schooljaar 2021-2022 iets gegroeid ten opzicht van 2020/2021. Voorheen was het aantal activiteiten hoger en ook in schooljaar 2022/2023 zal het aantal weer hoger zijn.

Bijlage 11. Social Return on Investment (SROI)

De gemeente De Fryske Marren verbindt als voorwaarde voor de subsidie dat 2% van het subsidiebedrag wordt aangewend om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt concreet toe te leiden naar werk. Voor de stichting ENL is dat € 6.999.

Als stichting passen wij al sinds jaar en dag een vorm van social return on investment toe, die deze verplichting overigens ruimschoots overtreft.

- Via een detachering van Empatec zijn twee werknemers werkzaam bij Museum Joure (WSW-regeling, onder aanneming, ('SROI-waarde' in 2022 € 23.458).
- Jaarlijks volgen MBO-stagiaires en soms ook een HBO-stagiaire bij de stichting hun stage (in 2022 was er één MBO-stagiaire, 'SROI-waarde' € 2.500).
- Regelmatig bieden wij vrijwilligers een werkervaringsplaats bij het museum.
- Overigens is het bieden van vrijwilligerswerk niet als specifieke vorm van SROI benoemd door de gemeente, maar wij zijn van mening dat dit toch een waardevol sociaal aspect van onze organisatie is.

Museum Joure

Museumstraat 2
Postbus 75
8500 AB Joure
t. (0513) 412283
e. info@museumjoure.nl
i. www.museumjoure.nl

Nationaal Landschap/ Bezoekerscentrum Mar en Klif

De Brink 4
8567 JD Oudemirdum
t. (0514) 571777
e. info@marenklif.nl
i. www.nationaallandschap.frl

Groen Doen

De Brink 4
8567 JD Oudemirdum
t. (0514) 571777
e. info@groendoen.net
i. www.groendoen.net

